

Πορευθέντες

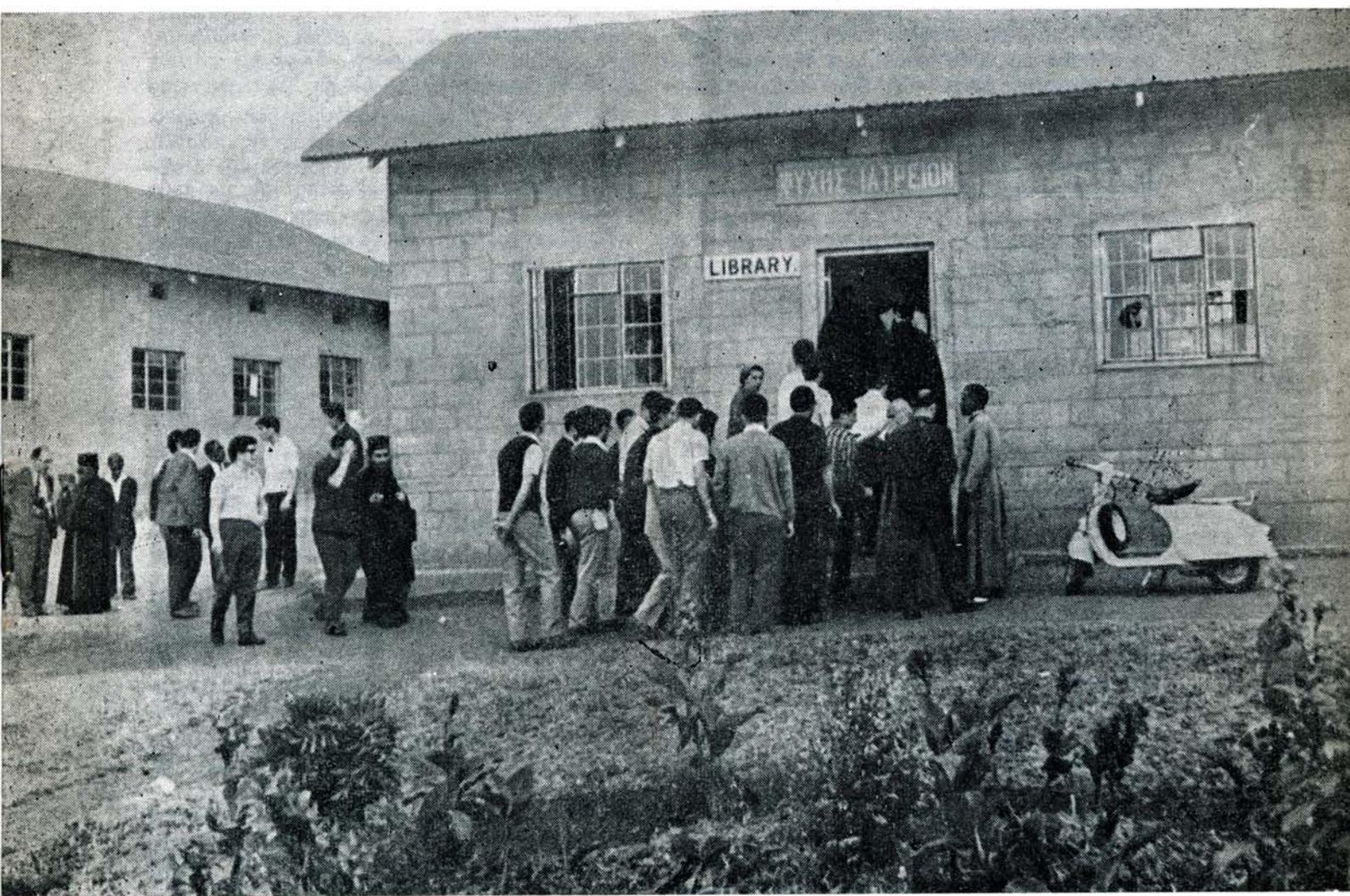
μαζητεύσατε πάντα τα' ἔδυν (Μαρ. κκ. 19)

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ "ΠΟΡΕΥΘΕΝΤΕΣ"

*Από τὴν ἐπίσκεψη τῆς θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης στὴν Οὐγκάντα (σ. 8—11).

ΤΕΥΧΟΣ 29

ΕΤΟΣ Η' 1966 (I)

Περιεχόμενα:	Τύφηγγητοῦ Γεωργ. Γαλίτη: Τὸ πρόδηλημα τῆς μυστηριακῆς κοινωνίας μετὰ τῶν ἑτεροδόξων (Intereccumunio) ἐξ ἐπόψεως Ὁρθοδόξου	2
I. M. Ηεραντώνη: Ἡ ιδέα τῆς Ιεραποστολῆς καὶ οἱ ἐξ Ἀγαρηνῶν Νεομάρτυρες	7, 16	
Θ. Κωνσταντοπούλου: Ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψη τῆς θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης στὴν Οὐγκάντα	8	
°Αρχιμ. Eugene Smirnoff: Ρωσικὲς Ιεραποστολές	11	

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΗΣ ΜΥΣΤΗΡΙΑΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΕΤΕΡΟΔΟΞΩΝ (INTERCOMMUNIO) ΕΞ ΕΠΟΨΕΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ

Βιβλική καὶ ἐκκλησιολογικὴ μελέτη.¹

Ούχι ἄνευ λόγου δινομάσθη δι αἱών ἡμῶν «αἱών τοῦ οἰκουμενισμοῦ». Οἰκουμενικαὶ τάσεις χαρακτηρίζουσι τὴν ἐποχὴν ἡμῶν, οἰκουμενικὸς ἄνεμος διαπινέει τὸν κόσμον, ἡ οἰκουμενικὴ κίνησις αὐξάνει καὶ πλατύνει τὰς ρίζας αὐτῆς βαθέως εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν γῆν: αἱ ἐκκλησίαι ἐπιζητοῦσιν ἀμοιβαίως τὴν προσέγγισιν.

Ο οἰκουμενισμὸς οὗτος ὅμως φέρει μεθ' ἔαυτοῦ διάφορα προβλήματα. «Ἐν τῶν σπουδαιοτάτων εἶναι τὸ πρόβλημα τῆς μυστηριακῆς κοινωνίας μετὰ τῶν ἐτεροδόξων (intercommunio), ἡς τὸν πυρῆνα ἀποτελεῖ ἡ μετ' αὐτῶν κοινωνία ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς θείας εὐχαριστίᾳς². Τὸ πρόβλημα τοῦτο προσλαμβάνει δξετάτην μορφὴν κατὰ τὰς οἰκουμενικὰς συναντήσεις. Κατ' αὐτὰς εὑρίσκονται οἱ ιθύνοντες ἐν ἀπορίᾳ περὶ τοῦ πρακτέου. Καὶ τὴν ἀπορίαν τῶν ταύτην παρακάμπτουσιν οὗτοι, εἴτε ἐπιπολαίως, εἴτε ἀγνοοῦντες τὰς ιστορικοθεολογικὰς πραγματικότητας, εἴτε καὶ διὰ σοφιστειῶν ἔτι: δι νορθηγὸς λουθηριανὸς ἐπίσκοπος E i n d B e r g - g r a v ι a n διηγεῖται³:

«Πρὸ δλίγων ἑτῶν διωργανώθη ὑπὸ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν συνέδριον τι διὰ νέους χριστιανούς ἐμπόρου⁴. Μετὰ πάροδον δλίγων ήμερῶν, ἥρχισαν οἱ μετέχοντες νὰ ἐρωτῶσιν ἐάν θὰ ἐτελεῖτο ἡ θεία εὐχαριστία (Abendmahl). „Οχι, ήτο διάπαντησις, τοῦτο δυστυχῶς δὲν θὰ ήτο δυνατόν, διότι ἀντιπροσωπεύονται πολλαὶ ἐκκλησιαστικαὶ κοινότητες διαφόρου πίστεως. Οἱ νέοι, πρακτικοὶ ἀνθρώποι, ἡνέχθησαν ἵσως ἐπὶ μίαν ήμέραν τὴν πληροφορίαν ταύτην. „Αλλ’ εἶτα μετέθησαν εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ συνεδρίου καὶ ἀνεκοίνωσαν δτι ἀπαίτοῦσι τὴν

θείαν εὔχαριστην τούτην νὰ εὕρῃ διέξοδον, ἡ ὁποία δὲν θὰ προσέθαλλε μίαν ἡ πλείονας ὄμοιογιακὰς ἐκκλησίας, εἰς ἀς ἀνήκον οἱ ἔμποροι. Ἐπὶ τούτοις διηγκρίνησαν οἱ ρεαλισταί: «Τότε θὰ στασιάσωμεν! Δὲν θὰ ἀναχωρήσωμεν ἐντεῦθεν, πρὶν ἡ ἐπιτρέψητε ἡμῖν κοινὴν λειτουργίαν εἰς τὸ παρεκκλήσιον!» Καὶ προσέθεσαν: «Αἰσθανόμεθα δτι ἀρνούμεθα τὸν Χριστόν, ἐὰν δὲν δυνηθῶμεν νὰ χωρήσωμεν δμοῦ εἰς τὴν τράπεζαν Αὐτοῦ». »Η λύσις ήτο δυσχερής, ἀλλ’ ἐν τέλει εύρεθη. Παρά τινι τῶν οἰκουμενικῶν ύπηρεσιῶν ἐν Γενεύῃ ὑπηρέτει σουηδός τις πάστωρ. Οὗτος εἶχε βεβαίως τὴν «ἀποστολικὴν διαδοχήν!» Συνεπῶς ἐπετρέπετο εἰς τὸν «καθολικίζοντα» τύπον τῶν ἐκκλησιῶν, νὰ λάθῃ ἐξ αὐτοῦ τὴν θείαν κοινωνίαν (Abendmahl), ἐνῶ αἱ «προτεσταντικαὶ» δὲν θὰ ἐσκανδαλίζοντο ἐκ τοῦ γεγονότος, δτι εἶχεν οὗτος τὴν ἀποστολικὴν διαδοχήν. Οὕτω λοιπὸν ήδυνήθησαν ἀπαντες νὰ κοινωνήσωσι, χωρὶς νὰ παραβῶσι τὴν τάξιν τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν.

Καὶ δ Eiwind Berggrav ἐπάγει: «Εἶχον μίαν εύτυχη καὶ μεγάλην ήμέραν. Καὶ, ἐκτὸς τούτου, εἶχον προξενήσει ρήγμα εἰς μίαν τῶν δαρυτάτων ψυχικῶν δοκιμασιῶν ἐν τῇ οἰκουμενικῇ κινήσει σήμερον». Τὴν πρώτην φράσιν, δτι εἶχον μίαν εύτυχη καὶ μεγάλην ήμέραν, ούδεις θὰ διαμφισθήτῃ—δφείλει τις ἐπὶ πλέον νὰ σταθῇ μετὰ μεγάλου σεβασμοῦ ἐνώπιον τῆς ὑπὸ αὐτῶν ἀπαιτήσεως τοῦ ποτηρίου τοῦ Κυρίου. Διὰ τὴν δευτέραν φράσιν δμως, δτι δηλαδὴ εἶχον προξενήσει ρήγμα κλπ, ἐπιτραπήτω νὰ ἔχωμεν πολλὰς ἐπιφυλάξεις. Ἐὰν τὸ πρόβλημα καὶ διάλογος αὐτοῦ ήσαν τοσοῦτον ἀπλᾶ, θὰ εἶχομεν ήδη ἀπὸ μακροῦ μυστηριακὴν κοινωνίαν. „Αλλ’ ἀκριβῶς, ἐπειδὴ τὸ πρόβλημα εἶναι τόσον περίπλοκον καὶ πολύπλευρον, οἰαδήποτε ἀπόπειρα πρὸς λύσιν δεῖται πολλῆς προσοχῆς καὶ περισκέψεως. Τέλος πρέπει νὰ σκέπτεται τις δτι τὸ πρόβλημα δὲν ἀνάγεται εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ συναίσθηματος ή τοῦ λόγου ή τῆς ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς, ἀλλὰ καθαρῶς της εἰς κακολησίας τοῦ ολογένεσις. „Υπὸ τὸ πρόσμα τοῦτο πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἡ ώς ἄνω λύσις ώς ἰωμένη τὰ συμπτώματα μόνον, ούχι δὲ αὐτὴν ταύτην τὴν ἀσθένειαν, καθ’ δσον ἀποθέτει μόνον εἰς τὸ ἔξωτερικὸν καὶ τὸ πρὸς καιρὸν διοχθοῦν, χωρὶς νὰ εἰσχωρῇ εἰς τὸ βάθος καὶ εἰς τὰς ρίζας, τ. Ε. εἰς τὴν ούσιαν καὶ τὴν θάσιν.

1. Ἐναρκτήριος εἰσήγησις κατὰ τὴν ἐν τῇ Εὐαγγελικῇ Ἀκαδημίᾳ τοῦ Arnoldshain/Taunus 4ην πανευρωπαϊκὴν Οἰκουμενικὴν Συνάντησιν ἀπὸ 27ης-30ης Μαΐου 1966. Ἐ παροῦσα μετάφρασις ἐκ τοῦ γερμανικοῦ πρωτοτύπου ἐγένετο ὑπὸ τοῦ ίδιου τοῦ συγγραφέως.

2. Ἐν τοῖς ἐφεξῆς χρησιμοποιοῦμεν ἀδιακρίτως τοὺς δρους εὐχαριστιακὴ-μυστηριακὴ κοινωνία καὶ intercommunio. Ἐπειδὴ δὲ τελευταῖος δρος δὲν ἀποδίδεται πλήρως εἰς τὴν ἑλληνικήν, ἀναφέρομεν αὐτὸν πολλάκις ἄνευ μεταφράσεως, ὅπου κρίνομεν τοῦτο ἐπιβεβλημένον. Τὸ γερμανικὸν Abendmahl ἀποδίδομεν ὑναλόγως, διά τοῦ (θεία) εὐχαριστία-κοινωνία-λειτουργία.

3. E. Berggrav, Es sehnen sich die Kirchen, Göttingen 1953, σελ. 59 (ἐκ τῆς νορθηγικῆς Τίτλος τοῦ πρωτοτύπου: Kirkene lengeres, 1952). Πρβλ. ἐπίσης J. K a l o g i r o u, Erziehung zu ökumenischem Ethos, ἐν Intern. Kirchl. Zeitschrift 1948, σελ. 30-31.

4. Ἡ ἀραιώσις ἐν τῷ πρωτοτύπῳ.

Μή είπη δέ τις, ότι ή ἀγία Γραφή μόνη θά ξδιδε τὴν λύσιν. Ἡ ἀγία Γραφή εἰναι θεούσιων κοινὸν κτῆμα πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἀκριθῶς διὰ τοῦτο θά ξδει νὰ παρέχῃ τὴν ἑνωτικὴν θάσιν. "Αν καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι ὅμως ἀναγινώσκουσι καὶ τιμῶσι ταύτην, ή ἔρμηνεία αὐτῆς εἶναι διάφορος. Παρ' ἄπασιν εἶναι κοινὴ θάσις, ἐλλείπει ὅμως ή ἑνιαία ἔρμηνεία ἑκείνου, διόπει αὐτῇ διδάσκει⁵—ἐν προκειμένῳ, περὶ ἐκκλησίας. Οὕτω μετατίθεται τὸ πρόβλημα εἰς τὴν διδασκαλίαν περὶ τῆς ἐκκλησίας, τ. ἔ. εἰς τὴν ἐκκλησίας. Καὶ ή στάσις ἔκάστης ἐκκλησίας ἐν σχέσει πρὸς τὴν μυστηριακὴν κοινωνίαν ἔξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐκκλησιολογίας αὐτῆς.

Μετὰ τὴν θραχεῖαν ταύτην εἰσαγωγὴν ἐρχόμεθα εἰς τὴν διαπραγμάτευσιν τοῦ θέματος ήμῶν. Φυσικῷ τῷ λόγῳ, θά ίδωμεν τοῦτο ἔξι πρόψεως δρθιδόξου. Καὶ πρέπει εύθὺς ἔξι ἀρχῆς νὰ λεχθῆ ὅτι, ως ἐν συνεχείᾳ θά καταφανῆ, τὸ θέμα τῆς μυστηριακῆς κοινωνίας, οὐδόλως ὑφίσταται διὰ τοὺς δρθιδόξους⁷, καὶ διὰ τὸ πρόβλημα τοῦτο εἶναι καὶ ρίως πρόβλημα ἐσωτερικὸν τῶν προτεσταντῶν. Ἐνδιαφέρει καὶ τοὺς δρθιδόξους, ἀλλὰ μόνον ως πρόβλημα ἀπασχολοῦν γενικῶς τὸν χριστιανικὸν κόσμον. "Ενεκα τούτου ή γνώμη τῶν διαφόρων μεταρρυθμιστικῶν ἐκκλησιῶν εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον ή ἥττον γνωστή, ἐνῷ ή δρθιδόξος ἀποψίς δλίγον μόνον ἀκούεται—ἥ, καλλίτερον ἵσως, καταπνίγεται μεταξὺ τῶν πολλῶν μὴ δρθιδόξων φωνῶν. Παρά ταῦτα ὅμως φρονοῦσιν οἱ δρθιδόξοι, διὰ προσφέρουσι θοήθειαν εἰς τὸν οἰκουμενικὸν διάλογον, καθιστῶντες γνωστὴν τὴν θέσιν τῆς δρθιδόξου ἐκκλησίας ἔναντι τοῦ προβλήματος τούτου.

Κατὰ ταῦτα, πραγματευόμεθα ἐν τοῖς ἐφεξῆς τὸ θέμα ήμῶν κατὰ τὸ ἀκόλουθον σχῆμα:

- 1) Ὁρολογία.
- 2) Βιθλικὴ θεμελίωσις.
- 3) Ἡ μέχρι τοῦδε πρᾶξις.
- 4) Ἡ σημερινὴ κατάστασις.

5. Πρὸς τοῦτο προσφέρει ὑπαραίτητον βοήθειαν ἡ ἱερὰ παράδοσις, ως αὐτῇ νοεῖται ὑπὸ τῶν δρθιδόξων. Ἀκριβῶς ή ἀποκοπὴ ἀπὸ τῆς παραδόσεως ταύτης εἶναι ή αἵτια τῆς ἀσυμφωνίας ἐν τῇ ἔρμηνείᾳ τῶν ρημάτων τῆς Γραφῆς.

6. Περὶ τῆς κανονικῆς ἀπόψεως τῆς intercommunio id. Ιερ. Ι. Κοτσώνη, Ἡ κανονικὴ ἀποψὶς περὶ τῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν ἐτεροδόξων (intercommunio), Ἀθῆναι 1957. Ἰδ. περαιτέρω W. Eierl, Abendmahl und Kirchengemeinschaft in der alten Kirche hauptsächlich des Ostens, Berlin 1954, σελ. 71 κ.ἔ. ἔνθα καὶ περαιτέρω βιβλιογραφία.

7. Πρβλ. Kirche, Gottesdienst, Abendmahlsgemeinschaft (= Lund. Dritte Weltkonferenz der Kirchen für Glauben und Kirchenverfassung), Witten/Ruhr 1954, σελ. 49.

5) Βλέμμα εἰς τὸ μέλλον — ἡ δρθιδόξος θέσις.

Ἀρχόμεθα ἀπὸ τῆς ὁρογίας.

Ἐύχαριστα καὶ κοινωνία (intercommunio) ὑπὸ στενὴν ἔννοιαν. Αὕτη προϋποτίθησι τὴν κοινωνίαν ἐν γένει. Διὰ τοῦ δρου κοινωνία⁸, λατιν. communio, ὑπὸ εὐρεῖαν ἔννοιαν σημαίνεται ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ γλώσσῃ κατ' ἀρχὴν ή κοινωνία τῶν μελῶν τῆς ἐκκλησίας μετὰ τοῦ Χριστοῦ, τῆς κεφαλῆς αὐτῆς, καὶ, ἐκ τούτου, μετ' ἀλλήλων. "Οθεν κοινωνία εἶναι διεσμός, δισυνέχων τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὴν ἐκκλησίαν⁹.

Τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἔχει, ως πάντα τὰ σώματα, σάρκα καὶ αἷμα. Καὶ ως ἐν παντὶ σώματι ὑφίσταται κοινωνία σαρκὸς καὶ αἷματος, οὕτω καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τῷ σώματι τοῦ Χριστοῦ, ὑφίσταται ή μυστικὴ κοινωνία σαρκὸς καὶ αἷματος μεταξὺ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν μελῶν. Τὴν σάρκα τοῦ Χριστοῦ οἰκειοποιοῦνται οἱ χριστιανοί, τὸ αἷμα Αὔτοῦ διαρρέει τὰς φλέθας αὐτῶν καὶ οὕτω γίνονται ἐν σῶμα

8. Ἰδ. H. Seesemann, Der Begriff Koinonia im N. Testament, 1933, ἰδιως σελ. 31-86. «Οσα ἐκτίθησιν οὗτος περὶ τῆς σημασίας τῆς κοινωνίας ως "μετοχῆς, μεθέεως" ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ... συμπίπτουσιν ἀκριβῶς μετὰ τῆς ἀντιλήψεως τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας». W. Eierl, ἐνθ' ἀντ. σελ. 17 ὑποσ. 1. Πρβλ. ἐπίσης τὰ σχετικά ὑπομνήματα. Περαιτέρω Ἰδ. ἐν γένει T. Schmidt, Der Leib Christi, 1919. H. Lietzmann, Messe und Herrenmahl, 1926. E. Käsemann, Leib und Leib Christi, 1933. O. Cullmann, La signification de la Sainte-Cène dans le Christianisme primitif, 1936. E. Lohmeyer, Vom urchristlichen Abendmahl, ἐν Theol. Rundschau, 1937, σελ. 168 κ.ἔ. 195 κ.ἔ. 1938, σελ. 81 κ.ἔ. E. Percy, Der Leib Christi (Lund Univ. Arsskr. 1, 38, 1), 1942. E. Gangler, Das Abendmahl im N. Testament, 1943. R. Stählin, Die neutestamentliche Lehre vom Heiligen Abendmahl, ἐν Ev. luth. Kirchenezeit. 1948, σελ. 59 κ.ἔ. J. Geremias, Die Abendmahlsworte Jesu, 1942². H. Amsuessen, Abendmahl und Messe, 1949. J. A. T. Robinson, The Body. A Study in Pauline Theology, 1952. E. A. Mascall, Corpus Christi. Studies in the Church and the Eucharist, 1953. P. Brunneger, Leiturgia I, 1952, σελ. 84 κ.ἔ., ἔνθα καὶ βιβλιογραφία. W. Eierl, ἐνθ' ἀντ. σελ. 17 κ.ἔ. ἔνθα καὶ περαιτέρω βιβλιογραφία, πρβλ. ἀντόθι, σελ. 23 κ.ἔ. 31 κ.ἔ.

9. Περὶ τῆς δρθιδόξου ἔννοιας τῆς ἐκκλησίας ως σώματος Χριστοῦ πρβλ. τὸ 2ον μέρος τῆς ἐργασίας ήμῶν Die Vergebung als Brücke zwischen den Kirchen, ἐν Kerygma und Dogma 12 (1966), τευχ. 4. Βεβαίως ή ἐκκλησία κέκτηται ὑπεργήνιας διαστάσεις, ως θεανθρώπινος δργανισμός, ἐν φεύρισκονται ἡνωμένα μετὰ τῆς θείας κεφαλῆς τὰ ἀνθρώπινα μέλη τῆς ἐκκλησίας (ζῶντες-τεθνεῖτες) διόμοι μετὰ τοῦ οὐρανίου κόσμου. Τὸ θείον-ἀδρατὸν στοιχεῖον τῆς ἐκκλησίας δὲν δύναται τις νὰ ἀποχωρήσῃ τοῦ ἀνθρώπινου-δρατοῦ ἀμφότερα εἶναι ἀχωρίστως ἡνωμένα, ως η θεία καὶ η ἀνθρώπινη φύσις τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡνωμέναι ἀχωρίστως (καὶ ἀσυγχύτως). Πρβλ. Ι. Καρμίρη, Ἐκκλησία, ἐν Θρησκ. καὶ Ἡθ. Ἐγκυλοτ. V, Ἀθῆναι 1964, σελ. 467 κ.ἔ. 479. Τοῦ αὐτοῦ, Σύνοψις τῆς δογματικῆς διδασκαλίας τῆς δρθιδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, Ἀθῆναι 1960, σελ. 78 κ.ἔ. Γ. Ι. Κονιδάρη, Πολιτεία καὶ πολιτειακὸς βίος ἐν τῇ λατρείᾳ τοῦ δρθιδόξου

μετά τοῦ Θεοῦ καὶ μετ' ἀλλήλων¹⁰. «Οθεν κοινωνεῖν σημαιίνει μετέχειν τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐνοῦται τις μετά τοῦ Θεοῦ, θεοῦται, κατὰ τὸ ὑπὸ τῶν ἀνατολικῶν πατέρων συχνάκις προσαγόμενον γραφικὸν χωρίον Β' Πέτρ. 1, 4: «ἴνα... γένησθε θεῖας ικοινωνοὶ φύσεως»¹¹.

Πῶς καθίσταται τις δύμας μέλος τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ; Θεοῖς διὰ τοῦ θαπτίσματος, οὐ προϋπόθεσις τυγχάνει ἡ πίστις. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ. Παρά τινι ζῶντι ὁργανισμῷ δύναται νὰ συμβῇ, νὰ ἀνήκῃ μὲν αὐτῷ μέλος τι, νὰ εἶναι δύμας τοῦτο νεκρόν, διότι τὸ αἷμα δὲν κυκλοφορεῖ ἐν αὐτῷ. Ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ζωὴν τῶν μελῶν. «Ανευ τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος ὑφίσταται ἵσως ὑπὸ εὔρειαν ἔννοιαν κοινωνία μετά τοῦ σώματος, ὑπὸ στενὴν δύμας ἔννοιαν ἔλλείπει αὕτη. Ταῦτὸ συμβαίνει καὶ προκειμένου περὶ τοῦ μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τῆς εὐχαριστίας πραγματούται ἡ κοινωνία μετά τοῦ σώματος καὶ μετά τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ἥτοι ἡ ζωή: «ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ εἶτε

Χριστιανισμοῦ, ἐν Ἐπιστημ. Ἐπετ. τῆς Θεολ. Σχολῆς, Πανεπιστ. Ἀθηνῶν, 14 (ἔτη 1958-1960), Ἀθῆναι 1963, σελ. 431-432. B. *Exarchos*, Die gegenwärtige wissenschaftliche und kirchliche Verantwortung der Theologie - Vom orthodoxen Standpunkt aus, ἐν *Kyrios* 6 (1964), σελ. 263-264. H. *Weissgerber*, Die Frage nach der wahren Kirche (Koinonia. Beiträge zur ökumenischen Spiritualität und Theologie, 2), Essen 1963, σελ. 122 κ.έ. Ἰδ. *περαιτέρω* G. *Galitis*, ἔνθ' ἀντ. ὑποσ. 17.

10. Πρβλ. A' Ιω. 1, 7. Ιω. Χρυσόστ., Migne P. G. 61, 200. Κύριλλ. Ἀλεξανδρ. αὐτόθ. 74, 560. 75, 697. Ιω. Δαμασκ. αὐτ. 94, 1153. Ἰδ. καὶ M. Σιώτον, Θεία Εὐχαριστία, Θεσσαλονίκη 1957, σελ. 55-69. W. Elert, ἔνθ' ἀντ. σελ. 23 κ.έ. 31 κ.έ.

11. Πρβλ. Εἰρην. Ἐλεγχ. III, 10, 2 (= Migne P.G. 7, 783). Ιππολ. Migne P.G. 16, 34-54. Ἀθαν. αὐτόθ. 25, 192. 26, 296. 397. Κύριλλ. Τεροσ. αὐτ. 33, 1100 (= διὰ τῆς κοινωνίας γίνεται τις "σύστωμος" καὶ "σύναψις" Χριστοῦ, ἥτοι "χριστοφόρος"). Γρηγ. Ναζ. αὐτ. 35, 785. Γρηγ. Νύσσ. αὐτ. 45, 120. 1153. Ιω. Χρυσόστ. αὐτ. 61, 200-201, πρβλ. 45, 345. 49, 380. 391 κ.ά. Κύριλλ. Ἀλεξ. αὐτ. 74, 528. 560. 784. 75, 697 ("σύστωμοι" "σύναψις"). Ισιδ. Πηλούσ. αὐτ. 78, 325. Ιω. Δαμασκ. ἔνθ' ἀντ. ("σύστωμοι" Χριστοῦ). Θεοφύλακτ. αὐτ. 123, 1072. Ἰδ. ἐπίσης J. Karamiris, Abriss der dogmatischen Lehre der orthodoxen katholischen Kirche, ἐν *Die orthodoxe Kirche in griechischer Sicht*, ed. P. Bratsiotis (Die Kirchen der Welt, τόμ. I), Teil 1, Stuttgart 1959, σελ. 106 (τὸ αὐτὸ ἀλληνιστί: Σύνοψις τῆς δογματικῆς διδασκαλίας τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, Ἀθῆναι 1960, σελ. 99-100). Πρβλ. Τοῦ αὐτοῦ, Εὐχαριστία, Θεία, ἐν Θρησκ. καὶ Ἡθ. Ἐγκυλ. V, Ἀθῆναι 1964, σ. 1119-1120. M. Σιώτον, ἔνθ. ἀντ. σελ. 66 κ.έ. M. Siotis, Das Abendmahl nach der griechisch-orthodoxen Exegese, ἐν Eine heilige Kirche (München) 27 (1953) καὶ ἀνάτυπον σελ., 10-11. W. Elert, ἔνθ' ἀντ. σελ. 17 κ.έ. 23 κ.έ. 31 κ.έ. A. Theodorou, Die Mystik in der orthodoxen

ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς»¹². «Οθεν ἡ πρᾶξις διὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ σώματος Αὐτοῦ, τῆς ἐκκλησίας, ἥ διατηρεῖ τὴν κοινωνίαν ταύτην, σημαίνεται, κατὰ Α' Κορ. 10, 16. Πράξ. 2, 42, πρβλ. Α' Ιω. 1, 7, ἐπίσης διὰ τοῦ ὄρου κοινωνία, λατιν. *communio*. Πληρέστερον δρίζεται ἡ μυστικὴ αὕτη πρᾶξις (ελλην. μυστήριον, λατιν. *sacramentum*) ὡς ἀγία ἡ θεία κοινωνία, λατιν. *sacra communio*¹³. Δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι τὸ θαπτίσμα, τὸ μυστήριον δηλονότι τῆς εἰσόδου τῶν πιστῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἔχει ἀκριβῶς τὸ μυστήριον τῆς θείας κοινωνίας ὡς σκοπόν διότι θαπτίζεται τις, ἵνα διὰ τῆς θείας εὐχαριστίας ἔλθῃ εἰς κοινωνίαν μετά τοῦ Χριστοῦ¹⁴.

«Ο Χριστὸς εἶπε κατὰ τὸν μυστικὸν δεῖπνον, «τοῦτο ἔστι τὸ σῶμά μου»¹⁵. Τὸ σῶμα τοῦτο προσφέρεται τοῖς πιστοῖς κατὰ τὴν θείαν εὐχαριστίαν πρὸς κοινωνίαν. Ἡ κοινωνία αὕτη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ποιεῖ ήμᾶς, κατὰ τὸν Παῦλον, ἐν σῶμα¹⁶, τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Καὶ τὸ σῶμα τοῦτο τοῦ Χριστοῦ εἶναι, κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀπόστολον, ἡ ἐκκλη-

Ostkirche, ἐν *Die orthodoxe Kirche in griechischer Sicht*, ed. P. Bratsiotis, Teil 1, σελ. 188 κ.έ.

12. Ιω. 6, 53.

13. Πρβλ. τοὺς λοιποὺς χαρακτηρισμοὺς τῆς Κ. Διαθήκης, ὡς ποτήριον κυρίου (Α' Κορ. 10, 21), τράπεζα κυρίου (αὐτόθι), κυριακὸν δεῖπνον (Α' Κορ. 11, 20), ποτήριον εὐλογίας (Α' Κορ. 10, 16), τέλος εὐχαριστία (ἐκ τοῦ προετοίστεν Ματθ. 26, 27. Μαρκ. 14, 23. Λουκ. 22, 19. Α' Κορ. 11, 24). Ο τελευταῖς οὕτος χαρακτηρισμός, ὡς καὶ ὡς τῆς κοινωνίας, ἐπεκράτησε, πρβλ. Ιγν. Εφ. 13, 1. Φιλαδ. 4, 1. Σμυρν. 7, 1. Διδ. 9, 5. Ιούστ. Απόλ. 1, 65-66. Διαλ. 41, 1. Εἰρην. Ελεγχ. 4, 18, 5, 2, 3. Ἰδ. Μ. Σιοτίς, ἔνθ' ἀντ. σελ. 11-12. Καρμηλη, ἔνθ' ἀντ. στ. 1120-1121. Πρβλ. ἐπίσης τὸν ἀρχαιότατὸν χαρακτηρισμὸν "μετάληψις", ἀπαντῶντα ἡδη παρ' Ιουστίνῳ, Απόλ. 1, 67, 5. Περαιτέρω παραπομάς ιδ. παρὰ W. Elert, ἔνθ' ἀντ. σελ., 19 κ.έ., πρβλ. αὐτόθ. σελ. 17-22, κεφ. Κοινονία als Metalepsis.

14. M. Siotis, ἔνθ' ἀντ. σελ. 14. Διὰ δὲ τὰ μοστήρια τῆς ἐκκλησίας ἀποτελεῖ ἡ θεία εὐχαριστία τὸ κέντρον καὶ τὸ σκοπόν. Αὐτόθ. Πρβλ. F. Heiler, *Oskirche und Ostkirche*, München 1937, σελ. 250. «Ανευ τοῦ βαπτίσματος δὲν δύναται τις νὰ εἶναι μέλος τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ κατὰ συνέπειαν οὔτε νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὴν θεία εὐχαριστίαν... Η κοινωνία ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἶναι κοινωνία ἐν τῇ εὐχαριστίᾳ τόσον, δοσὸν καὶ κοινωνία ἐν τῷ βαπτίσματι...». W. Elert, ἔνθ' ἀντ. σελ. 67-68. Πρβλ. περαιτέρω. M. Σιώτον, Θεία εὐχαριστία, σελ. 29. 56. 68.

15. Ματθ. 26, 26 καὶ παραλλ.

16. Α' Κορ. 10, 17. «Η φράσις αὕτη ἐκβάλλει εἰς τὸ ρεῦμα τῶν πανείσων σκέψεων περὶ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, οὐ μέλη εἰσίν οἱ χριστιανοί. Ισως εἰναι αὕτη καὶ ἡ πηγὴ τοῦ δόλου ρεύματος». W. Elert, ἔνθ' ἀντ. σελ. 31. Τὴν σχέσιν μεταξὺ τοῦ σύστωμαν γίνεσθαι διὰ τῆς μετοχῆς τοῦ ἐνός ἄρτου ἀφ' ἐνός καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ = ἐκκλησίας (ιδ. ἐπομ. ὑποσημ.) ἐδέχθη ἡδη Κύριλλος ὁ οἰκοδόμος τοῦ Χριστοῦ, πρβλ. Migne P. G. 74, 560. Ιδ. ἐπίσης W. Elert, ἔνθ' ἀντ. σελ. 30. 31-32, ὑποσ. 4.

σία¹⁷. "Αρα τὸ μετέχειν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ = ἐκκλησίας καὶ τὸ μετέχειν (κοινωνεῖν) τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς θείας εὐχαριστίας εἶναι ταυτόσημα—ἥ, ὅλοις λόγοις, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τελεῖται ἡ μέθεξις τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ = θείας εὐχαριστίας καὶ διὰ τῆς θείας εὐχαριστίας τελεῖται ἡ μέθεξις τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ = ἐκκλησίας." Ανευ τῆς θείας κοινωνίας τὸ ἀνήκειν τῇ ἐκκλησίᾳ εἶναι ἀτελές καὶ ἀνενεργές· ἔκτὸς τῆς ἐκκλησίας δὲν ὑπάρχει εὐχαριστία, ἄρα ζωὴ, κατὰ τὴν ὡς ἄνω ἰωάννειον ρῆσιν. Οὕτως ἡ θεία εὐχαριστία εἶναι ἀκριβῶς τὸ μυστήριον αὐτῆς ταύτης τῆς ἐκκλησίας. Διὰ τοῦ μυστηρίου τούτου πραγματούται ἡ ἐκκλησία, δι' αὐτοῦ τὸ σώμα τοῦ Χριστοῦ οἰκοδομεῖται¹⁸ καὶ συνέχεται. Οὕτω κοινωνία ὑπὸ τοιαύτην ἔννοιαν εἶναι καὶ ἡ κοινωνία μεταξὺ τῶν ἐκκλησίας (κεφαλῆς+μελῶν). ἡ κοινωνία αὕτη πραγματοποιεῖται διὰ τῆς θείας εὐχαριστίας¹⁹.

Καθορίσαντες τὴν ἔννοιαν τῆς κοινωνίας (communio) δυνάμεθα νὰ συλλάθωμεν καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς μυστηρίας καὶ κοινωνίας μεταξὺ τῶν ἐκκλησίας (inter-communio). Αὕτη δὲ εἶναι κατανοητή, μόνον ἔάν τις δεχθῆ πλείον αἱ τῆς ἐκκλησίας. Διότι intercommunio εἶναι ἡ κοινωνία μεταξὺ τῶν ἐκκλησίας καὶ αἴτινες ἀποτελοῦσι μίαν μεζονα ἐκκλησιαστικὴν κοινότητα. ὅλος ἀκριβῶς μεταξὺ τῶν διαφόρων κεχωρισμένων ἀπ' ὅληλων ἐκκλησιαστικῶν κοινοτήτων, ἀνηκουσῶν εἰς διαφόρους διοικογίας. Οὕτω προϋποθήσιν ἡ intercommunio τὴν διαίρεσιν τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου εἰς πλείονας ἐκκλησίας. Τοῦτο ὑποκρύπτει θεωρίας ἀντινομίαν τινά: "Ο Χριστὸς ἔχει ἐν πολλοῖς σώματα. Ἐκ τούτου μόνον μία ἐκκλησία δύναται νὰ ὑπάρχῃ. Τοῦτο διολογεῖται. Όταν λέγει ἐν τῷ συμβόλῳ τῆς πίστεως: «πιστεύω... εἰς μίαν... ἐκκλησίαν». Ἐφ' ὅσον δὲ ὁ Χριστὸς ἴδρυσε μίαν μόνον ἐκκλησίαν, πῶς δηλοῦμεν περὶ κοινωνίας μεταξὺ

17. Ρωμ. 12, 4-5. Α' Κορ. 12, 27. Ἐφ. 1, 22-23. 5. 30. Κολ. 1, 18. 24. 2, 19. Πρβλ. Α' Κορ. 6, 15. Ἐφ. 4, 16. 5, 23. Κολ. 3, 15. Ἰδ. ἐπίσης E. Schweizer, Σημα, ἐν G. Kittel, Theol. Wörterbuch zum N. Test. VII, σελ. 1064 κ.ε. Ι. Καρυίρη, Σύνοψις τῆς δογματικῆς διδασκαλίας τῆς δρθιδόξου καθολικῆς ἐκκλησίας, σελ. 77 κ.ε. Πρβλ. καὶ προηγ. ὑποστ.

18. Κατὰ Ἐφ. 2, 20-22. Πρβλ. Ἱω. Χρυσοστ., Migne P. G. 59, 260-262. Ἰδ. περαιτέρω G. Bornkamm, Die Erbauung der Gemeinde als Leib Christi, ἐν Das Ende des Gesetzes, 1952, σελ. 113 κ.ε.

19. Πρβλ. G. Galitis, ἐνθ' ἀνωτ. H. Weissgerber, ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 276.

τῶν ἐκκλησιῶν; Οὕτω δημιουργεῖται ἀντινομία, μεταξὺ τοῦ ἱστορικοῦ γεγονότος, διτι ὑφίστανται ἥδη πλείονες ἐκκλησίαι καὶ τῆς θεολογικῆς πραγματικότητος, διτι μόνον ἐν σώμα Χριστοῦ δύναται νὰ ὑπάρχῃ. Πρὸς ἄρσιν τῆς ἀντιθέσεως ταύτης καὶ ἐνδεχομένως πρὸς δικαίωσιν τῆς ἴδιας ὑποστάσεως κοπιᾶ ἡ ἐκκλησιολογία ἔκάστης ἐκκλησίας²⁰. Εἰς τὴν ἐκκλησιολογίαν δημοσίευεν ἐφθάσαμεν εἰσέτι. "Οθεν παραπομένοι ταύτης πρὸς τὸ παρόν ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν intercommunio. Εἶναι δὲ κατὰ ταῦτα intercommunio, ὑπὸ εὔρεσιν μὲν ἔννοιαν ἡ κοινωνία (communio) μεταξὺ τῶν ἐκκλησίων ἐν γένει, κυρίως δὲ ἐν τοῖς μυστηρίοις (μυστηριακὴ ἢ λατρειακὴ κοινωνία). ὑπὸ στενοτέρων δέ, ἡ εὐχαριστιακὴ κοινωνία, ἀποτελούσα τὸν ψιστὸν θαυμὸν τῆς μυστηριακῆς κοινωνίας. Αὕτη ἀκριβῶς ἐνδιαφέρει ήμας ἐνταῦθα.

II

Τί λέγει ἐπ' αὐτῶν ἡ Κατινή Διακονή;

Διὰ τὴν intercommunio θεωρίας ούδεν ἀναφέρει. Ἡ Κ. Διαθήκη δὲν προϋποθέτει πλείονας ἐκκλησίας. Διότι, «μεμέρισται δι Χριστός»²¹. Ἐλλ' ὁ Χριστὸς ἴδρυσε διὰ τοῦ αἵματος Αὐτοῦ²² μίαν μόνον ἐκκλησίαν, ἔχουσαν ἔνα μόνον κύριον, καθὼς μία μόνον πίστις καὶ ἔν μόνον βάπτισμα ὑφίσταται²³. Κατὰ ταῦτα δύναται νὰ ὑπάρχῃ μυστικὴ κοινωνία ἀνθρώπου πρὸς ἀνθρώπον = μέλος τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, τοπικῆς ἐκκλησίας πρὸς τοπικὴν ἐκκλησίαν = ἐν τόπῳ συνάθροισιν τῆς μιᾶς ἐκκλησίας²⁴. οὐχί δημοσίευε μεταξὺ κεχωρισμένων ἀπ' ὅληλων τοπικῶν ἐκκλησιῶν²⁵. Ἡ Κ. Διακονή γνωρίζει μόνον κοινωνίαν αὐτοῦ (excommunicatio²⁶, κοινῶς ἀφοισμόν).

"Ἄς στρέψωμεν ἐπ' ὀλίγον τὴν προσοχὴν ἡμῶν πρὸς τοὺς δύο τούτους δρους τῆς Κ. Διαθήκης. σὺν τῇ ἐλπίδι, διτι θὰ θοηθῶσιν οἵτοι ἡμᾶς εἰς τὸν πληρέστερον καθορισμὸν τῆς μυστηριακῆς, καὶ εἰδικώτερον τῆς εὐχαριστιακῆς κοινωνίας.

Κατὰ τοὺς ἴδρυτικοὺς τοῦ μυστηρίου τῆς

20. Πλείονα ἵδη παρὰ G. Galitis, ἐνθ' ἀνωτ.

21. Α' Κορ. 1, 13.

22. Πράξ. 20, 28.

23. Ἐφ. 4, 5.

24. Πρβλ. W. Elert, ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 113 κ.ε. 122 κ.ε. 131 κ.ε. 142 κ.ε., ἐνθα καὶ περαιτέρω βιβλιογραφία.

25. Πρβλ. ἐπὶ πλέον G. Galitis, ἐνθ' ἀνωτ. H. Weissgerber, ἐνθ' ἀνωτ.

26. Περὶ τούτου ἵδη F. Hyland, Excommunication. Its Nature, Historical Development, and Effects, Washington 1928.

θείας εύχαριστίας λόγους²⁷ δο Χριστός ἐκάλεσε «πάντας» πρὸς κοινωνίαν: «πίετε ἐξ αὐτοῦ πιάντες». Εἶναι αὐτονόητον, διτο τὸ «πάντες» τοῦτο ἀπημύνετο μόγον πρὸς τὸν κύκλον τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ, οὐχὶ δὲ πρὸς τοὺς ἑκτὸς εὐρισκομένους καὶ τοὺς ἀπίστους. «Αμμα τῇ αὐξήσει τοῦ κύκλου τούτου διὰ τῆς θεαπτίσεως νέων μελῶν ἐγένετο τὸ θάπτισμα τὸ κριτήριον, ἐπὶ τῇ θάσει τοῦ δποίου καὶ μόνον ἐπετρέπετο ἡ προσέλευσις εἰς τὴν θ. εύχαριστίαν²⁸. Τὸ πρωτοχριστιανικὸν θιθλίον τῆς Διδαχῆς²⁹ μαρτυρεῖ τὴν στάσιν ταύτην, δηλ. τὸ ἐπιτρέπειν τὴν προσέλευσιν εἰς τὴν θ. εύχαριστίαν τοῖς θεοφαπτισμένοις μόνον, καὶ στηρίζει αὐτὴν ἐπὶ τοῦ λογίου τοῦ Κυρίου: «μὴ δῶτε τὸ ἄγιον τοῖς κυσί»³⁰. Οὕτως ἀποκλείονται οἱ ἀθάπτιστοι. Ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν θεοφαπτισμένων εἰς οὐδένα ἐπιτρέπεται, κατὰ τὸν Παῦλον, δπως «ἐσθίῃ τὸν ὅρτον τοῦτον ἡ πίνη τὸ ποτήριον τοῦ κυρίου ἀναξίως», διότι οὗτος «ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου... Ο γάρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως κρίμα ἔσαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει»³¹. Όμοιώς ἡ διδαχὴ³² ἀποκλείει τῆς θ. κοινωνίας τὸν ἔριζοντα καὶ μὴ κατὰ τοὺς ἐν Ματθ. 5, 23-24 λόγους τοῦ Κυρίου πρὸς καταλλαγὴν σπεύδοντα. Τὰ χωρία ταῦτα, τοσαύτης θεμελιώδους σημασίας ὅντα διὰ τὴν θ. κοινωνίαν καὶ τὸ κοινωνεῖν, καθορίζουσι μὲν εἰς ποίους ἐπιτρέπεται, ἀλλ' ἐπίσης καὶ εἰς ποίους δὲ ἐν ἐπιτρέπεται ἡ εἰς αὐτὴν προσέλευσις. Τοῦτο ἐκφράζεται εἰς τὰς Ἑλληνικάς, ἥτοι εἰς τὰς ὁρθοδόξους λειτουργίας διὰ τῆς ἐκφωνήσεως «τὰ ἄγια τοῖς ἄγιοις»³³, παραδεδομένης ᾧδη

27. Ματθ. 26, 27.

28. Πρβλ. Ἐβρ. 13, 10. Ἰδ. πρὸς τούτοις Ο. Μιχελ, Der Brief an die Hebräer (H. A. W. Meyer, Kritisch-exegetischer Kommentar über das N. Test. 13), Göttingen 1960¹¹, σελ. 342-343. E. Wolf, Abendmahl VI, ἐν Die Religion in Geschichte und Gegenwart (RGG)⁸, τόμ. I, στ. 49.

29. Διδ. 9, 5.

30. Ματθ. 7, 6.

31. Α' Κορ. 11, 27. 29.

32. Διδ. 14, 2.

33. «Οἱ ἄγιοι» οὐχὶ (ἢ οὐχὶ μόνον) ἐν ἡθικῇ ἔννοιᾳ. Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἔχει καὶ ἡ φράσις τῆς Διδαχῆς

ἀπὸ τοῦ 4ου αἰώνος³⁴.

Ἄλλὰ καὶ ἡ κοινωνία ὑπὸ εὔρεῖαν ἔννοιαν, ως καὶ ἡ ἀκοινωνησία, καθορίζονται ὑπὸ τῆς Κ. Διαθήκης. Ἐκεῖ Өλέπει τις τὴν ἀρχὴν τῆς ρυθμίσεως τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν πιστῶν καὶ τῶν προσώπων, ἅτινα πεισμόνως ἀνθίστανται τῇ πίστει ἡ τῇ ἡθικῇ³⁵. Οὕτως ἐντέλλεται δο Χριστός περὶ τοῦ ἀμαρτήσαντος, δστις παρακούει ἐπανειλημμένων ἐλέγχων τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ τῆς ἐκκλησίας, διτο οὗτος πρέπει νὰ θεωρήται «ἄσπερ δ ἐθνικός καὶ ὁ τελώνης»³⁶. Καὶ δο Παῦλος ἀπαιτεῖ παρὰ τῶν Κορινθίων «μὴ συναναμίγνυσθαι» μετὰ προσώπων ἀντιστρατευομένων πρὸς τοὺς κανόνας τῆς ἡθικῆς· ἔτι πλέον, ἐπιτάσσει: «ἔξαρστε τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν»³⁷. Ἐπίσης ἐν τῇ πρὸς Τίτον ἐπιστολῇ ὁρίζεται: «αἱρετικὸν ἀνθρωπὸν μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραπιτοῦ»³⁸. Καὶ πάλιν ἐν τῇ Β' Ἰωάννου: «εἴ τις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς καὶ ταύτην τὴν διδαχὴν οὐ φέρει, μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν, καὶ χαίρει αὐτῷ μὴ λέγετε· δ λέγων γάρ αὐτῷ χαίρειν κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς»³⁹. Εἰδός τι ἀκοινωνησίας Өλέπομεν καὶ ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ Διοτρεφοῦ⁴⁰. Ταύτην θεοφαίνων πρέπει νὰ ἔννοιῃ καὶ τὸ χωρίον τῆς Ἀποκαλύψεως: «ἔξω οἱ κύνες καὶ οἱ φαρμακοὶ καὶ οἱ πόρνοι καὶ οἱ φονεῖς καὶ οἱ εἰδωλολάτραι καὶ πᾶς φιλῶν καὶ ποιῶν ψεῦδος»⁴¹. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον διμιούσι καὶ οἱ τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαιοτάτης ἐκκλησίας ἐκφράζοντες Ἡ γνάτιος⁴², Πολύκαρπος⁴³ καὶ αἱ Διατάγματα τῶν Ἀγίων⁴⁴. (συνεχίζεται)

ΓΕΩΡΓ. Α. ΓΑΛΙΤΗΣ

·Υφηγητής τοῦ Πανεπιστημίου ·Αθηνῶν
10, 6, πρβλ. 9, 5. Πρβλ. ἐπίσης W. Elert, ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 66-67. 180-181. Ἰδ. ἐπίσης αὐτόθ. σελ. 178 κ.ε. 170 κ.ε.

34. Παραπομπὰς περὶ τούτου ίδ. παρὰ F. Schulz, Communio sanctorum, ἐν Kerygma und Dogma 12 (1966), σελ. 159 ὑποσημ. 15.

35. Ἰδ. Ἡ ερων. Ἡ κοτσώνη, ἔνθ' ἀνωτ. σελ.. 7.

36. Ματθ. 18, 17. 37). Α' Κορ. 5, 9-13. 38.) Τίτ. 3, 10. 39). Β' Ἰω. 10-11. 40). Γ', Ιω. 10. 41). Ἀποκ. 22, 15. 42). Ἐφ. 7. 43). Παρ'. Εὐσεβ. Ἐκκλ. Ιστ. IV, 14, 7. 44). VI, 18, 1. 10. 26, 1.

Πορευθέντες

μαζίτενετε πάντα τὰ ἔδυτα

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

Γραφεῖα: Σίνα 30, 'Αθήναι (135) τηλ. 628.192
Υπεύθυνος: 'Αρχμ. 'Αναστάσιος Γ. Γιαννουλάτος

Εμβόλημα: Δίδαχος 'Αργυρώ Κοντογιώργη.

Υπεύθυνος Τυπογραφείου: Στράτος Παναγόπουλος.
(Πλατεία Πλυτά 1)

Τύποις: «ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ» Γραφικά Τέχναι,
Φωκίδος 15. 'Αθήναι (609). Τηλ. 778 - 609

Έλληνική έκδοσις: Ετησία Συνδρομή Δρχ. 15
Τιμή φύλλου » 3

Αγγλική έκδοσις: \$ 1

Γίνονται δεκταὶ συνδρομαὶ ἐνισχύσεως τῆς προσπαθείας.
Διὰ τὰ ἐντύγραφα ὅφθα εὐθύνονται οἱ συντάκται τῶν.
Ἐπιτρέπεται πάντα ἀναδημοσίευσις, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι
οὐδὲ ἀναφέρεται ἡ ἐκ τοῦ «Πορευθέντες» προέλευσίς της.

Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΞ ΑΓΑΡΗΝΩΝ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΕΣ

‘Ο ἄνθρωπος μὲ τὴν θεληματικὴν ἀπομάκρυνσίν του ἀπὸ τὸν Θεόν περιέπεσεν εἰς ἀπελπιστικὴν κατάστασιν καὶ ἀπὸ κυρίαρχος τῆς φύσεως ἔγινε δοῦλος εἰς τὸ βασίλεῖον τοῦ σα: ανικοῦ σκότους. ‘Ο Θεός, δύνας, εἶναι ἀγάπη κατὰ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ καὶ ἐξ ἀγάπης ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπον. Διὰ τοῦτο δὲν ἔπαιπε ποτὲ ὁ Θεός ν’ ἀγαπᾶ τὸν «ἄξιον θανάτου ἄνθρωπον» καὶ ηθέλησεν οὗτος τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀμαρτωλοῦ ἀνθρώπου, τὴν ἀπολύτρωσίν του δηλαδὴ ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς σατανικῆς ἐνεργείας.

‘Η ἀγαθοποιὸς αὐτὴ θέλησις τοῦ Θεοῦ πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὅποια ἐκφράζεται εἰς θείαν σωτηριολογικὴν ἐνέργειαν, ἐκδηλοῦται διὰ τῆς ἱεραποστολῆς. Σκοπὸς τῆς ἱεραποστολῆς εἶναι ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἐπιστροφὴ δηλαδὴ αὐτοῦ εἰς τὸν Θεόν. ‘Υποκείμενον ἐπομένως τῆς ἱεραποστολῆς εἶναι ὁ Θεός, ἀντικείμενον δὲ αὐτῆς εἶναι ὁ ἀφώτιστος ἄνθρωπος, ὁ μακράν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ εύρισκόμενος.

Διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ θεῖον φῶς ὁ Θεός κατέστρωσε προαιωνίας τὸ σχέδιον τῆς θείας οἰκονομίας, πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ ὅποιου ὡς ὅργανα τῆς ὑπ’ αὐτοῦ ἀσκουμένης ἱεραποστολῆς χρησιμοποιεῖ τὴν φυσικὴν ἀποκάλυψιν καὶ τὸν ἐντὸς ήμων ἀνακυκλούμενον ἥθικόν νόμον.

‘Η θεία αὐτὴ ἱεραποστολικὴ ἐνέργεια, διὰ τῆς φυσικῆς ἀποκαλύψεως καὶ τοῦ ἥθικοῦ νόμου, ἀποτελοῦσα ἀπλῶς προπαρασκευαστικὸν σιάδιον δημιουργίας περιουσίου λαοῦ, ὡλοκληρώθη, ὡς ἔργον σωτηρίας, διὰ τοῦτο δηλαδὴ τὸν Λόγον τοῦ Πατρὸς καθορισθὲν πλήρωμα τοῦ χρόνου. Τότε «ὁ λόγος σάρξ ἐγένετο» καὶ ἡ ἀνθρωπότης ἔδέχθη τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς. ‘Η θεία ἱεραποστολικὴ ἐνέργεια, ὡς ἔκφρασις τῆς θελήσεως τοῦ Θεοῦ, ἐμφανίζεται πλέον ὡς ἐνέργεια Πατρός τε καὶ Υἱοῦ καὶ Πνεύματος Ἀγίου. ‘Ο οὐράνιος Πατήρ, δόποιος εἶναι ἡ πηγὴ τῶν πάντων, ἀφοῦ ἔγινεν δὸς αἵτιος τῆς ἐν Χριστῷ ἀπολυτρώσεως μας, μὲ τὴν προαιωνία σύλληψιν τοῦ σχεδίου τῆς εἰς τὴν ἀγίαν βούλησίν του, διὰ τοῦτο δηλαδὴ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου διλοκληρώνει τὸ σχέδιον τοῦτο διὰ τοῦ Υἱοῦ.

Τὸ Πνεῦμα τὸ “Ἀγιον, τὸ δόποιον συνυπάρχει κατ’ οὐσίαν εἰς τὴν ζωαρχικὴν Τριάδα, παρίσταται εἰς τὸ θαῦμα τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἀρχὴ ἀγιασμοῦ καὶ διλοκληρώνει πᾶσαν ἐνέργειαν «Πατρὸς τε καὶ Υἱοῦ» μὲ τὸν ἀγιασμὸν τῶν πιστῶν καὶ τὴν καθοδήγησιν τῆς Ἐκκλησίας εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. ‘Αλλὰ κατὰ τὸ ἔργον τοῦτο τῆς σωτηρίας συνανθαίνει τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὴν

συγκατάθεσιν αὐτὴν τοῦ θείου καὶ δίδει τὴν θυητὴν φύσιν εἰς τὸν συγκαταθάντα ἀθάνατον Λόγον, διὰ τὴν πραγματοποίησιν θεανδρικῆς ἐνώσεως τελείου Θεοῦ καὶ τελείου ἀνθρώπου. Θεόν καὶ ἄνθρωπον δόμῳ παρουσιάζει ὁ Οὐράνιος Πατήρ τὸν Υἱόν του ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρόν, διὰ νὰ πάθῃ ὡς ἄνθρωπος καὶ νὰ σώσῃ τὸν ἄνθρωπον ὡς Θεός. ‘Ἐπαιδεύθη ὁ ἀναμάρτητος διὰ νὰ δικαιώσῃ τοὺς ἀμαρτωλούς. ‘Η υἱοθεσία αὐτὴ τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καθιστᾶ πάντα βαπτιζόμενον εἰς Χριστὸν μέλος τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ ὅποιου κεφαλὴ εἶναι ὁ Χριστός. Εἰς τὸν θεῖον ἐπομένως παράγοντα τῆς ἱεραποστολῆς προστίθεται, ἐκτὸς τῶν λειτουργικῶν πνευμάτων, τῶν ἀγγέλων δηλαδὴ, περὶ τῶν ὅποιων παραλείπομεν ἐνταῦθα τὸν λόγον, καὶ τὸ ἀνθρώπινον στοιχεῖον. ‘Η θεία ἐντολὴ «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ Ἐθνη» συνιστᾶ τὴν πρώτην ἱεραποστολικὴν δράκα, ἡ ὅποια ἀπετέλεσε τὸ οὐσιώδεστερον στοιχεῖον τῆς ὑποστάσεως τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ ἀποστολικὸν ἔργον ὑπῆρξεν ἱεραποστολικόν.

‘Αλλὰ δὲν ἡσαν μόνον ἀπόστολοι τὰ σκεύη τῆς ἐκλογῆς διὰ τὸ θεῖον τοῦτο ἔργον, διότι διὰ τῆς ἐνανθρωπίσεως τοῦ Λόγου ὁ ἄνθρωπος καλεῖται δπως προσφέρη δι’ ἀγάπης καὶ αὐταπαρνήσεως τὰς ὑπηρεσίας του πρὸς σωτηρίαν τόσον αὐτοῦ τοῦ ἴδιου, δσον καὶ τῶν συνανθρώπων του.

‘Η ιστορία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ ιστορία ἀδιαλείπτου ἱεραποστολικοῦ ἀγῶνος. ‘Ο ἀγῶν δὲ οὗτος δὲν ἔχει συγκεκριμένην μορφὴν καὶ εἰδικὴν τάξιν. ‘Ο τὴν γῆν περιοδεύων ἀπόστολος κηρύττων, παραπινῶν καὶ παρέχων ὑπόδειγμα θίου, γίνεται πόλος προσελκύων πιστούς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν πρὸς ὑποταγὴν τῶν πάντων εἰς τὸν Πατέρα, πρὸς ἐπιστροφὴν δηλαδὴ τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. ‘Ο διακονῶν εἰς τὰς τραπέζας τῆς ἀγάπης, δικατηχῶν τὸν κατηχούμενον, διπισκεπτόμενος τὸν φυλακισμένον, διεύαγγελιζόμενος διὰ λόγου καὶ δι’ ἐπιστολῶν, διφυλακιζόμενος ἐν δινόματι τοῦ Χριστοῦ, διμαρτυρικὸν ὑφιστάμενος θάνατον, κηρύττων μετὰ παρρησίας τὸ εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας, τὸν ἴδιον ἱεραποστολικὸν ἀγῶνα ἀγωνίζεται.

Διὰ τοῦτο δικαίητης Hans von Campenhausen ἀποφαίνεται, δτι εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν ἡ ἴδεα τοῦ μαρτυρίου εἶναι τόσον συνυφασμένη μὲ τὴν ἴδεαν τῆς ἱεραποστολῆς, ὡστε δὲν γνωρίζει κανεὶς πότε τὸ μαρτύριον εἶναι ἱεραποστολὴ καὶ πότε ἡ ἱεραποστολὴ είναι μαρτύριον.

Στὸ Σεμινάριο τοῦ Ἀποστόλου Παύλου

Οταν γυρίζῃ κανεὶς ἀπὸ ἔνα μακρυνό ταξίδι, αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη νὰ μιλήσῃ νὰ διηγηθῇ, νὰ περιγράψῃ τὰ δσα εἶδε καὶ ἀκουσε στὸ ξένο τόπο ποὺ πῆγε. Θέλει νὰ κάνῃ καὶ τοὺς ἄλλους νὰ ζήσουν κατὰ κάποιο τρόπο τὰ δσα πρωτόγνωρα ὁ ἕδιος εἶδε

Ἄλλα, ἀν αὐτὸ ἰσχύῃ γιὰ κάθε συνηθισμένο ταξίδι, γιὰ κείνους ποὺ εὔτυχησαν νὰ λάβουν μέρος στὴν ἐπίσκεψι, ποὺ πραγματοποίησε τὸν περασμένο Ἰούνιο μὲ ἀρχηγὸ τὸν κοσμήτορά της, Ἀρχιμ. κ. Ἱερώνυμο Κοτσώνη, ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Θεοσαλονίκης στὴ μακρυνὴ Ούγκαντα, ἀποτελεῖ καθῆκον. Εἶναι γιὰ μᾶς ἵερὸ χρέος ὅχι ἀπλῶς νὰ ποῦμε, ἀλλὰ νὰ διαλαλήσουμε δσο γίνεται πιὸ πλατιὰ τὶς ἐντυπώσεις μας ἀπὸ κείνη τὴν ἐκδρομή, ποὺ δὲν ἥταν ἀπλῶς μιὰ ἐκδρομή, ἀλλὰ κυρίως μιὰ ἀποστολή. Ἡταν ἡ ἐκπλήρωσι ἐνὸς καθῆκοντος τῶν Ἑλλήνων δρθιδόξων πρὸς τοὺς δρθιδόξους ἀδελφούς μας τῆς Ούγκαντα καὶ πρὸς ἑκείνους ποὺ χρόνια τώρα ἀγωνίζονται ἐκεῖ κάτω γιὰ τὴν ἔξαπλωσι τῆς Ὀρθοδοξίας στὴν Ἀφρική.

"Ἄς ποῦμε πρῶτα δυὸ λόγια γιὰ τὸν σκοπὸ τῆς ἐπισκέψεως αὐτῆς. Τί πήγαμε νὰ κάνουμε στὴν Ούγκαντα; Μά, νὰ γνωρίσουμε ἀπὸ κοντὰ τοὺς ἀδελφούς μας Ούγκαντέζους, νὰ ζήσουμε λίγες μέρες μαζί τους, νὰ γνωρίσουμε τὶς δυσκολίες τους καὶ τὰ προβλήματά τους. Πήγαμε πρὸ πάντων, νὰ τοὺς βοηθήσουμε νὰ αἰσθανθοῦν τὴν ἀγάπη μας καὶ νὰ τοὺς δώσουμε μερικὰ δείγματα τῆς ἀγάπης αὐτῆς.

Σὰν φθάσαμε, στὶς 16.6.65 στὸν ὅμορφο, παραδεισιακὸ τόπο τους, μὲ τὸ δροσερὸ δλοχρονὶς κλῖμα καὶ τὰ ἀφθονα πολύχρωμα λουλούδια· σὰν τοὺς ἀντικρύσαμε στὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Ἐντέμπε νὰ μᾶς περιμένουν μὲ ἀνυπομονησία καὶ μὲ ἀφθαστη εὐγένεια καὶ με-

«Ἐὰν ἀδελφὸς ἢ ἀ-

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

γάλη οἰκειότητα· σὰν μᾶς καλωσώριζαν ἐκεῖ γελαστοὶ καὶ συγκινημένοι, νοιώσαμε πὼς ἐκεῖνοι οἱ ἀνθρωποὶ εἶναι στ' ἀλήθεια ἀδέλφια μας. Γι' αὐτὸ δοξάσαμε τὸ Θεό, ποὺ ἔκανε πραγματικότητα αὐτὴ μας τὴν ἐπαφὴ μαζί τους.

Μά, σὰν τὴν ἄλλη μέρα, καὶ κατόπιν τὶς ἄλλες μέρες, ἐπισκεφθήκαμε τὸ Κέντρον τῆς Ὀρθοδόξου Ἱεραποστολῆς, σὰν εἴδαμε ἀπὸ κοντὰ τὶς ἔγκαταστάσεις τους καὶ γνωρίσαμε τὴ ζωὴ τους, μὲ λύπη μας ἀρχίσαμε νὰ διερωτώμαστε, ἀν ἔχουμε τὸ δικαίωμα νὰ τοὺς δνομάζουμε ἀδελφούς μας. "Ἐνα καυτερὸ ἔρωτηματικὸ ζεμάτιζε καὶ ἔξακολουθεῖ νὰ ζεματίζῃ τὰ σωθικά μας: τί ἔχομε κάνει ὡς τώρα γι' αὐτούς; Πῶς τοὺς ἔχομε δείξει τὴν ἀγάπη μας;

Στὸ Κέντρο τῆς Ἱεραποστολῆς ὑπάρχει μιὰ ὅμορφη, λιθόκτιστη Ἐκκλησία, δ "Ἄγιος Νικόλαος. Ἀρκετὰ εὐρύχωρη, περιποιημένη, καθαρὴ ἐκκλησία. "Ομως τὰ λειτουργικὰ θιελία, ποὺ χρησιμοποιοῦν ἐκεῖ μέσα οἱ Ἱερεῖς καὶ οἱ ψάλτες εἶναι μόνο κάτι χειρόγραφες φυλλάδες. Οἱ ἕδιοι δὲν ἔχουν τὰ μέσα νὰ τυπώσουν στὴ γλῶσσα τους τὰ ἀπαραίτητα λειτουργικὰ θιελία. Κι' ἐμεῖς στὴν Ἐλλάδα, ποὺ μᾶς θεωροῦν ἀδέλφια τους, δὲν σκεφθήκαμε ἀκόμα νὰ τὸ κάνουμε γι' αὐτούς καὶ νὰ τοὺς τὰ προσφέρουμε.

Πέρ' ἀπ' αὐτό· τὰ πιὸ πολλὰ ἀπ' τὰ λειτουργικὰ μας θιελία, τούλαχιστο τὰ πιὸ βασικά, χρειάζεται νὰ μεταφρασθοῦν στὴν τοπικὴ γλῶσσα. Βέσαια, δ ἡρωϊκὸς ἐκεῖνος ἀρχιμανδρίτης, δ π. Χρυσόστομος Παπασαραντόπουλος, ποὺ ἐπάνω του ἔχουν πέσει δλες οἱ εὐθῦνες, κάνει καὶ σ' αὐτὸ τὸ τομέα διτι μπορεῖ. Ἄλλα τι νὰ πρωτοπροφθάσῃ ἔνας ἀνθρώπος; Καὶ ἐκατόγχειρ νὰ ἥταν, δὲ θὰ πρόφθαινε. Γι' αὐτὸ τὸ πολύτιμο καὶ ἔξαιρετικὰ σπουδαῖο ἔργο χρειάζεται νὰ ἀπασχοληθῇ συνεργεῖο δλόκληρο ἀπὸ εἰδικούς, ποὺ ἐπὶ χρόνια νὰ κάνουν μόνο αὐτὴ τὴ δουλειά. Πρωτα-πρῶτα ἐκείνοι ποὺ θὰ κάνουν μιὰ ἐπιλογὴ ἀπὸ τὸ τι θὰ πρέπει νὰ μεταφρασθῇ. "Ἐπειτα θὰ ἔλθουν δσοι γνωρίζουν πολὺ καλά καὶ τὶς δυὸ γλῶσσες, ποὺ θὰ μοιρασθοῦν τὸ μεταφραστικὸ ἔργο. Κατόπιν ἔρχεται τὸ τύπωμα τῶν μεταφράσεων καὶ ἡ διανομή των στοὺς ἔνδιαφερομένους. Γιὰ νὰ γίνουν δμως δλ' αὐτὰ χρειάζονται πολλὰ πρόσωπα, καὶ ἐπομένως καὶ πολλὰ χρήματα.

ελφή... λειπόμενοι ώστε...»

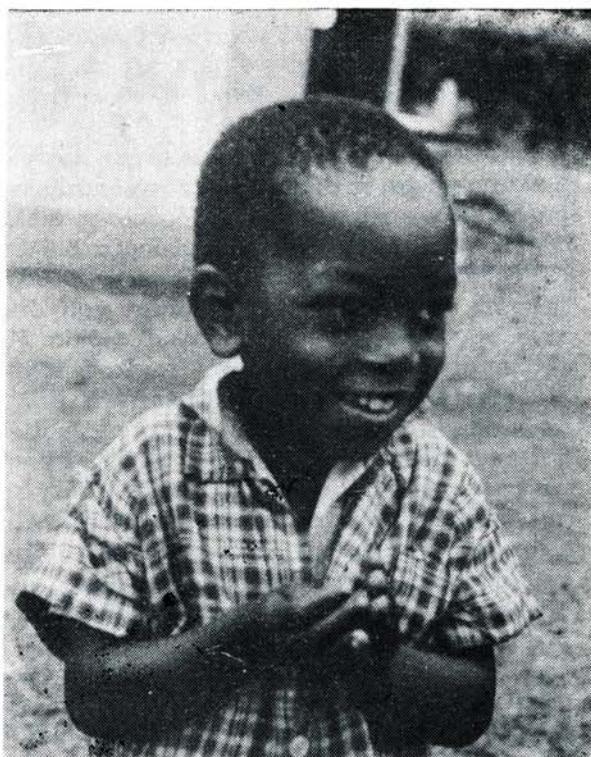
ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΛΟΝΙΚΗΣ ΕΙΣ ΟΥΓΚΑΝΤΑ

ΙΟΥΝΙΟΣ 1965

Τὴν Κυριακὴ τῶν Ἀγίων Πάντων στὸ ναὸ τοῦ Ἀγίου Νικολάου παρακολουθήσαμε μιὰ πολὺ συγκινητικὴ θεία Λειτουργία καὶ θαυμάσαμε τὴν εὐλάβεια τῶν Οὐγκαντέζων Ἱερέων, τῶν παιδιῶν τῆς Χορδοφίας καὶ τῶν Οὐγκαντέζων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ποὺ ἀποτελοῦσαν τὸ ἐκκλησίασμα. Ἀπ' ἔξω κυμάτιζαν ἀδελφωμένες οἱ τρεῖς σημαῖες, τῆς Οὐγκάντα, τῆς Ἐλλάδος καὶ τῆς Ἱεραποστολῆς, καὶ μέσα στὴν Ἐκκλησίᾳ, ἀδελφωμένες οἱ καρδιὲς τῶν ιθαγενῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων δρθιδόξων ὑμνοῦσαν πότε στὴν ἑλληνικὴ γλώσσα καὶ πότε στὴ σουαχλὶ τὸν κοινὸν Πατέρα, τὸ Θεὸν τῆς ἀγάπης.

Κοντά στὴν ἐκκλησίᾳ, εἶναι τὸ Μοναστήρι τῆς Ἱεραποστολῆς. Εἶναι ἔνα μικρό, ισόγειο οἰκημα, ὅπου μένουν οἱ κληρικοὶ τοῦ Ἱεραποστολικοῦ Κέντρου. Ὁλοκάθαρο, ἀπλὰ ἐπιπλωμένο, φιλόξενο Μοναστηράκι. Μαθημένοι ὅμως ἀπὸ μερικὰ μοναστήρια στὴν Ἐλλάδα, λυπηθήκαμε πολὺ διαπιστώνοντας τὴν φτώχια του, ὅσο κι' ἀν οἱ κάτοικοί του προσπαθοῦσαν νὰ μὴ μᾶς τὴν κάνουν ἀντιληπτή. Σ' αὐτὸ πρέπει νὰ προστεθῇ, ὅτι τώρα ποὺ ἔχει ἐγκατασταθῆ ἐκεῖ καὶ ὁ Μητροπολίτης Εἰρηνουπόλεως, ποὺ στὴ δικαιοδοσίᾳ του ὑπάγεται ἡ Οὐγκάντα, τὸ μικρὸ αὐτὸ σπιτάκι χρησιμοποιεῖται καὶ γιὰ ἔδρα τῆς Μητροπόλεως, Γιὰ νὰ καταλάβουμε τὴν ἀνεπάρκεια τῶν μέσων ποὺ διαθέτουν οἱ ἄνθρωποί μας ἐκεῖ, ἀρκεῖ νὰ σημειώσουμε τοῦτο μόνο. ὅτι μ' δλο ποὺ τὸ μικρὸ αὐτὸ οἰκημα ἔξυπηρετεῖ τὴν Ἱεραποστολή, τὰ σχολεῖα τῆς καὶ τὴ Μητρόπολι, δὲ διαθέτει οὕτε ἔνα τηλέφωνο!

Ἐπισκεφθήκαμε καὶ τὰ σχολεῖα τοῦ Κέντρου Ἱεραποστολῆς, Δημοτικό καὶ Γυμνάσιο, λίγο πιὸ κάτω ἀπὸ τὸν "Ἀγ. Νικόλαο. Ἐκεῖ μᾶς πήγαν, σχεδὸν τραβῶντας μας ἀπὸ τὸ χέρι, τὰ παιδιά. Ἡθελαν νὰ μᾶς δείξουν τὸ σχολεῖο τους πρῶτο-πρῶτο, γιατὶ τὸ ἀγαποῦν πολύ. Κατηγόρια οὐγκαντέζακια, ἀγόρια καὶ κορίτσια! Πόση ἀγάπη νοιώσαμε γιὰ σᾶς ἐκείνη τὴν ὥρα! Πόσο θαυμάσαμε τὸ ζῆλο σας, τὴ φιλομάρθειά σας, τὴν εὐγένειά σας! Σεῖς μᾶς κάνατε ἐπίδειξι τῶν ἔλληνικῶν λέξεων, τῶν ἔλληνικῶν τραγουδιῶν, ποὺ ξέραστε· σεῖς μᾶς μιλούσατε γιὰ τὸ ὄνειρό σας, νὰ ρθῆτε στὴν Ἐλλάδα νὰ σπουδάσετε· καὶ μεῖς κοιτάζαμε ντροπιασμένοι τοὺς γυμνοὺς τοίχους τῶν σχολείων σας, τὰ φωτικά σας θρανία, τοὺς τοίγκους τῆς δροφῆς του. Δὲν ἔχετε σχεδὸν

"Ἐρα ἀπὸ τὰ παιδάκια μὲ τὰ γελαστὰ πρόσωπα κανένα ἐποπτικὸ μέσο διδασκαλίας· δὲν ἔχετε οὔτε ἀρκετὰ βιβλία καὶ τετράδια. Ἄραγε, ἀν ξέρατε πόσο εὔκολο θὰ μᾶς ἥταν νὰ σᾶς στέλναμε μερικὰ ἀπὸ τὴν Ἐλλάδα, ἀν δὲν μᾶς ἔδερνε τόση ἀμέλεια, θὰ ἔξακολουθούσατε νὰ μᾶς κρατᾶτε ἔτσι σφιχτά τὰ χέρια καὶ νὰ μᾶς κοιτᾶτε μὲ τόση ἀγάπη;

Τὰ κορίτσια ἥθελαν νὰ μᾶς δείξουν καὶ τὴ Σχολὴ τους τῆς Οἰκοκυρικῆς. Διδάσκει ἐκεῖ μιὰ ἴνδῃ διδασκάλισσα ὅσα ἡ ἴδια ξέρει. Οἱ ραπτομηχανές, ποὺ τοὺς ἔχουν χαρίσει, βρίσκονται κλεισμένες μέσα στὰ ντουλάπια. Περιμένουν τὴν ἔλληνίδα δασκάλα τῶν Οἰκοκυρικῶν, ποὺ θὰ διδάξῃ ραπτική, ἀλλὰ καὶ νοικοκυρίδια καὶ ὅσα ἄλλα χρειάζεται νὰ ξέρῃ μιὰ γυναίκα γιὰ νὰ ἀνταποκρθῇ στὸ ἔργο τῆς νοικοκυρᾶς. Ἡ θέσις ὅμως τῆς δασκάλας αὐτῆς παραμένει κενή, καὶ ποιὸς ξέρει ἀκόμα γιὰ πόσον καιρό.

Ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ Κέντρου Ἱεραποστολῆς, τὸ «Ψυχῆς Ἰατρεῖον», ὅπως λέει μιὰ ἐπιγραφή πάνω ἀπὸ τὴν πόρτα του, εἶναι ἔνα στεγνὸ μικρὸ οἰκημα περιτριγυρισμένο ἀπὸ ἀφθονα πολύχρωμα λουλούδια. Ἀπὸ μέσα ὅμως ἔχει μόνο μερικὰ τραπέζια καὶ λίγα ράφια στοὺς τοίχους. Σὲ μιὰ ἄκρη ὑπάρχουν καὶ λίγα βιβλία, ποὺ δὲν φθάνουν φυσικά γιὰ νὰ δικαιολογοῦν τὸ ὄνομα τῆς Βιβλιοθήκης. Καὶ ὑπάρχουν στὴν Ἀθήνα βιβλιοθήκες, ποὺ οὔτε γιὰ νὰ τὶς ξεσκονίζουν δὲν τὶς ἀνοίγουν οἱ ίδιοκτῆτες τους. Γιὰ πόσα χρόνια ἡ «Βιβλιοθήκη» αὐτὴ θὰ γνωρίζεται πώς εἶναι βιβλιοθήκη μόνο ἀπ' τὴν ἐπιγραφή της; Δὲν θὰ πρέπει κάποτε, ἀν εἴμαστε πραγματικά χριστια-

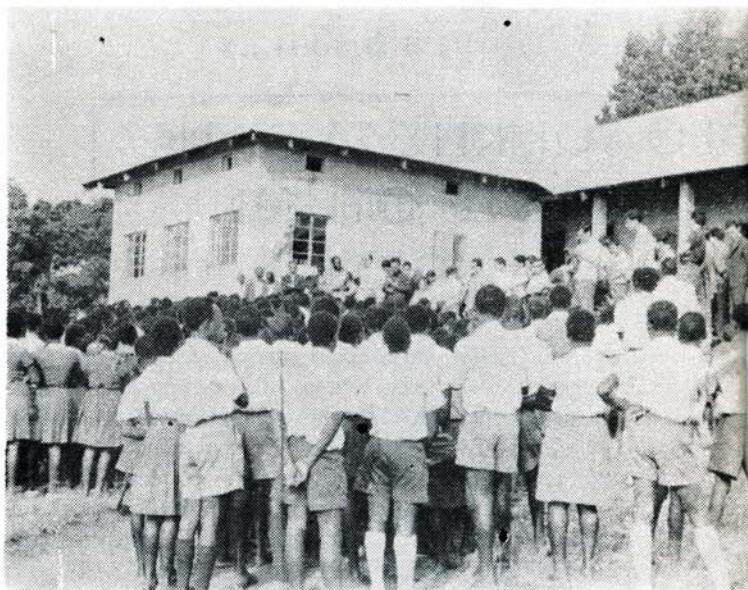
νοὶ καὶ ἀν πιστεύουμε πῶς οἱ ἀνθρωποὶ ἔκει εἶναι στ' ἀλήθεια ἀδέλφια μας, νὰ τοὺς δώσουμε τὰ μέσα, νὰ τὴν κάνουν ἀληθινὴ Βιβλιοθήκη;

Καὶ ἐπειδὴ μιλᾶμε γιὰ Βιβλιοθήκη καὶ γιὰ Βιβλία· φυσικά, ἡ Βιβλιοθήκη αὐτὴ ὑποτίθεται ὅτι θὰ εἶναι κατὰ κύριο λόγο δρθόδοξη Βιβλιοθήκη. Αὐτὸ δῆμος σημαίνει δρθόδοξα Βιβλία. Κι' δρθόδοξα Βιβλία στὴν ἐγχώρια γλώσσα. Πῶς θὰ γίνῃ δῆμος αὐτὸ τὸ εἴπαμε πρὶν ἀπὸ λίγο, μιλώντας γιὰ τὰ λειτουργικὰ Βιβλία. Μὲ τὴ διαφορά, ὅτι σὲ τοῦτον τὸν τομέα ἡ ἐργασία ἔχει ἔκτασι ἀπέραντη. Πρέπει νὰ ἐπιλεγοῦν καὶ νὰ μεταφρασθοῦν οἱ Πατέρες καὶ ἐν συνεχείᾳ πρέπει νὰ ἐκδοθοῦν. Πρέπει ἐπίσης νὰ ἐπιλεγοῦν, μεταφρασθοῦν καὶ ἐκδοθοῦν τὰ πιὸ θασικὰ θεολογικὰ ἔργα: Δογματικά, λειτουργικά, κατηχητικά κλπ. Ἀλλ' ὅλα αὐτὰ σημαίνουν πολυάριθμα εἰδικὰ συνεργεῖα καὶ ἄφθονα χρήματα, συνεπῶς καὶ πολλὲς εἰσφορές.

Στὸ νοσοκομεῖο τῆς 'Ιεραποστολῆς' θα σιλεύει ἀπόλυτη καθαριότητα καὶ τάξις. 'Ο Οὐγκαντέζος Ιατρὸς ποὺ τὸ διευθύνει καὶ ἡ γελαστὴ Οὐγκαντέζα ἀδελφὴ νοσοκόμος ἐργάζονται ἔκει μὲ δῆλη τους τὴ καρδιά. Μόνο ποὺ τὸ νοσοκομεῖο τους δὲν εἶναι νοσοκομεῖο. Εἶναι μόλις ἔνα ιατρεῖο γιὰ ἔξωτερικοὺς ἀσθενεῖς καὶ γιὰ πρῶτες θοήθειες καὶ διαθέτει ἐλάχιστα, στοιχειώδη φάρμακα. Δὲν ὑπάρχουν τὰ μέσα γιὰ τίποτε περισσότερο. Πόσα δῆμος δὲ θὰ μποροῦσαν νὰ γίνουν, νὰ κάνουμε δηλαδὴ ἐμεῖς οἱ 'Ελληνες δρθόδοξοι, γιὰ νὰ γίνη τὸ νοσοκομεῖο αὐτὸ ἔνα ἀληθινὸ νοσοκομεῖο, ποὺ νὰ μπορῇ νὰ ἐπαρκῇ στὶς ἀνάγκες τῶν ἔκει δρθοδόξων;

Σὲ μιὰ ιστορικὴ τοποθεσία γιὰ τὴν 'Ορθόδοξο 'Εκκλησία τῆς Οὐγκάντα. στὸ Τεγιέα, ἔκει ποὺ γι' αὐτοὺς γεννήθηκε ἡ 'Ορθοδοξία, 35 μίλια περίπου ἔξω ἀπὸ τὴν Καμπάλα, ἔχουν κτίσει τὸ Σεμινάριο τοῦ 'Αποστόλου Παύλου. Τὸ «Σεμινάριο» εἶναι μιὰ λασπόκτιστη μεγάλη παράγκα, στεγασμένη μὲ τσίγκους. Στὰ ἀνοίγματα τῶν παρασύρων του δὲν ὑπάρχουν οὕτε ἔξωφυλλα. Γιὰ μόνα ἔπιπλά του ἔχει τὰ «θρανία» τῶν ιεροσπουδαστῶν καὶ ἔνα τραπέζακι γιὰ τὸν καθηγητή. 'Επειδὴ εἴπαμε θρανία, μὴν τὸ πάρετε στὰ σοθαρά. Στὴν πραγματικότητα πρόκειται γιὰ κάτι τάχλες, καρφωμένες πρόχειρα πάνω σὲ πασάλους, ποὺ ἔτσι σχηματίζουν κάτι σὰν πάγκους. Οἱ ψηλότεροι εἶναι γιὰ ν' ἀκουμποῦν οἱ μαθητὲς τὰ χέρια τους καὶ γιὰ νὰ γράφουν, κι' οἱ χαμηλότεροι γιὰ νὰ κάθωνται.

'Αλλὰ καὶ δταν μιλᾶμε γιὰ σχολεῖα, δὲ θὰ πρέπει νὰ νομίζουμε, ὅτι πρόκειται γιὰ σχολεῖα, πάνω-κάτω δύως αὐτὰ ποὺ ξέρουμε. 'Επειδὴ θοηθάει τὸ κλῖμα τους, ὑπάρχει ἡ δυνατότης νὰ εἶναι τὰ κτίρια τους πολὺ ἀπλά.

Στὸ Γρυμάτιο τῆς 'Ιεραποστολῆς' μὲ τὸν 1000 μαθητὰς

Δηλαδή, μερικοὶ στῦλοι ἔδω κι' ἔκει, ἐνωμένοι μεταξύ τους μὲ ἔνα «τσατμᾶ», παραγεμισμένον μὲ χόρτα καὶ λάσπη. Γιὰ πόρτες καὶ παράθυρα μερικὰ ἀνοίγματα χωρὶς πορτοπαραθύροφυλλα. Γιὰ σκεπή, ἥ τσίγκοι ἥ χόρτο. Παρ' ὅλη δῆμος αὐτὴ τὴν ἀπλότητα ποὺ ἔχουν τὰ σχολικά τους κτίρια, ποὺ στοιχίζουν πάνω-κάτω 15.000 δραχμές τὸ καθένα, καὶ πάλι δὲν ἔχουν ἀρκετά. 'Αν τὰ συγκρίνῃ κανεὶς μὲ τὶς ἀνάγκες ποὺ ὑπάρχουν, εἶναι κάπου τὸ 10% τῶν ὅσων τοὺς χρειάζονται. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ ἐκκλήσεις τους γιὰ σχολεῖα εἶναι κυριολεκτικὰ ἀγωνιώδεις καὶ ἡ Κυθέρνησίς τους δέχεται κάθε προσφορά. 'Αν πῆγες καὶ γιὰ τὴν ἔλλειψι δασκάλων τὰ ἴδια καὶ χειρότερα. Γι' αὐτὸ κάθε ὑποτροφία εἶναι πολύτιμη.

Τέτοιο εἶναι τὸ «Σεμινάριο», ποὺ κάθε Κυριακὴ μετατρέπεται σὲ 'Εκκλησία καὶ ποὺ δὲ Οὐγκαντέζος ιερεύς του, μετὰ τὴ θ. Λειτουργία παίρνει τὸ ποδήλατο-ἀυτοκίνητο δὲν μπόρεσαν ἀκόμη νὰ ἀποκτήσουν—καὶ τρέχει σὲ μιὰ ἄλλη δρθόδοξη ἐνορία, κάμποσα μίλια μακρυά, τὴν Εύαγγελίστρια, γιὰ νὰ λειτουργήσῃ καὶ ἔκει. Καὶ ἡ Εύαγγελίστρια εἶναι συγχρόνως καὶ σχολεῖο. Μόνο ποὺ δὲν ἔχει οὕτε ἀπὸ τὰ παραπάνω «θρανία», ἀλλὰ σκέτους πάγκους, δηλαδὴ μόνο γιὰ καθίσματα. Δὲν ἔχει οὕτε τοίχους. Μιὰ χορτάρινη δροφή στέκεται πάνω σὲ ξύλινες κολῶνες. Νά τι εἶναι ἡ Εύαγγελίστρια.

'Ο κόσμος δῆμος ποὺ γνωρίσαμε στὴν Εύαγγελίστρια, ὅπως καὶ ὅλοι οἱ Οὐγκαντέζοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες—μέλη τῶν δρθοδόξων ἐνοριῶν, στὴν ὑπαιθρό, παντού δπου ἤλθαμε σὲ ἐπαφή, εἶναι ἔνας εὐγενικὸς λαός, γεμάτος φυσικὴ καλωσύνη καὶ φιλόξενο πνεῦμα. Μὰ πολὺ ἀπ' ὅλα θαυμάσαμε τὴν πίστι τους. Πιστεύουν ἀκράδαντα, ὅτι ἡ 'Ορθοδοξία εἶναι ἡ μόνη σωστὴ πίστι. Ποτὲ δὲν συγκρίνουν τὴ

ΡΩΣΙΚΕΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΕΣ

Σύντομη ἔκθεσις τῆς ιστορικῆς ἐξελίξεως καὶ παρούσης καταστάσεώς τους.
(190 :)

Δ'

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Μετάβασι πρὸς τὸ μορφωτικὸ κίνημα τοῦ Καζάν—Μαζικὲς ἀποστασίες τῶν θαυμάσιων Τατάρων — Ἀποτυχία τῶν πρώτων προσπαθειῶν γιὰ τὴν διαφωτισμὸ τῶν Τατάρων — 'Ο Ν. Τ. Ἰλμίνσκι ὡς γλωσσολόγος καὶ θεολόγος — "Ιδούσι τῆς Μεταφραστικῆς Ἐπιτροπῆς στὰ 1847 — 'Ο Ἰλμίνσκι νίοθετεῖ τὴν λαϊκὴ Ταταρικὴ γλῶσσαν (1858) — Θεμελίωσι τῶν νέων ἀπόφεων — Νέο σύστημα μεταφράσεως — Οἱ τρεῖς προϋποθέσεις του καὶ ἡ ἀλληλεπίδρασι δύο εἰδῶν δυνάμεων γιὰ τὴν πραγματοποίησι του — Δυσκολία τοῦ ἐπιτενύγματος καὶ τὸ κοινὸν σύστημα γιὰ δόῃ τὴν Ἀνατολικὴ Ρωσία — 'Ο Ἰλμίνσκι ὡς μεταφραστής — Βασίλης Τιμοφέεφ — Πρῶτες προσπάθειες πρὸς τὴν νέα κατεύθυνσι — Σχηματισμὸς νέας μεταφραστικῆς Ἐπιτροπῆς τὸ 1868 — 'Υποστήσει τῆς ἀδελφότητος τοῦ 'Αγ. Γκονδρίου καὶ τῆς 'Ορθοδόξου 'Ιε-

ραποστολικῆς 'Εταιρείας καὶ ἐνθάρρυνσι ἐκ μέρους τῶν 'Αρχῶν — 'Ο Ἰλμίνσκι ὡς γενικὸς ἀρχηγὸς καὶ κατευθύνων νοῦς τοῦ μεταφραστικοῦ ἔργου — Μέγεθος τοῦ ἔργου καὶ κατάπληξι τοῦ Πάστορος Μαθαίου.

Ἡ πόλι Καζάν συνέβαλε πολὺ στὴν πλήρη ἀνάπτυξι τῶν ἱεραποστολῶν τῆς Σιβηρίας. Μετὰ τὰ μέσα τοῦ περασμένου αἰῶνα δημιουργήθηκε ἐκεῖ μιὰ κίνησι, ποὺ ἐπρόκειτο νὰ ἀναζωογονήσῃ δλόκληρο τὸ ἱεραποστολικὸ ἔργο τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας. Μὲ τὴν ἔγκαιρη ὑποστήριξι τῆς Ἱεραποστολικῆς 'Εταιρείας καὶ τοῦ Προέδρου της, τοῦ Μητροπολίτου Μόσχας Ἰννοκέντιου, σὲ υλικὰ καὶ ἡθικὰ ζητήματα, καὶ μὲ τὴν ὑποστήριξι τῶν δύο Ἀρχιεπιπτρόπων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τοῦ τέως κό-

φτώχια τοῦ 'Ορθοδόξου Κέντρου Ἱεραποστολῆς μὲ τὶς ἔτεροδοξες Ἱεραποστολές, ποὺ χρόνια τώρα ἐργάζονται ἐκεῖ καὶ διαθέτουν ἄφθονα τὰ ὄλικὰ μέσα καὶ πλούσιες ἐγκαταστάσεις. Ἀφοῦ ἡ 'Ορθοδοξία, λένε, εἶναι ἡ πίστι τῶν πρώτων χριστιανῶν, θὰ πῆ πώς αὐτὴ εἶναι ἡ σωστὴ πίστι καὶ αὐτὸ μόνο ἔχει σημασία.

Καὶ πράγματι, αὐτὸ μόνο ἔχει γι' αὐτοὺς σημασία. Γι' αὐτό, δημοσίευσε τὴν πράγματα, μὲ δσους κι' ἀν μιλήσαμε, τοῦτο μόνο μᾶς ἔλεγαν: Θέλομε τὴ βοήθειά σας γιὰ νὰ ζήσουμε τὴν δρθιδοξία μας, γιὰ νὰ τὴ ξαπλώσουμε σ' δλόκληρη τὴ χώρα μας. Θέλομε νὰ χτίσουμε δημοφερες ἐκκλησίες· ὅχι πιὰ ἀχυροκαλύψεις, ποὺ δὲν ταιριάζουν στὴ πίστι μας. Θέλομε νὰ ἔχουμε σύγχρονα σχολεῖα, καλάτ ἔξωπλισμένα, γιὰ νὰ μορφώνωνται τὰ παιδιά μας. Μὰ πιὸ πολὺ θέλομε σᾶς τοὺς ἰδιους, τὴν παρουσία σας ἐδῶ κάτω. Εἴμαστε ἀκόμη νήπια στὴν 'Ορθοδοξία. Ἐχομε δυσκολίες, ἀδυναμίες. Χρειαζόμαστε τὴ βοήθειά σας. Μὴ μᾶς ἀφίσετε ἀθοήθητους.

'Αλήθεια, εἶναι πραγματικὰ δύσκολο νὰ ἀνταποκριθῇ ἡ 'Ορθόδοξη 'Ελλάδα στὸ αἴτημα αὐτό; Δὲν ἔννοω τί θὰ μποροῦσε νὰ κάνῃ τὸ Κράτος ἡ ἡ ἐπίσημη Ἐκκλησία. Ἀλλὰ ἔμεῖς οἱ ἄλλοι, οἱ ἀπλοὶ "Ἐλληνες 'Ορθόδοξοι, δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ βοηθήσουμε; 'Ασφαλῶς μποροῦμε. Καὶ εἶναι βέβαιο, πώς μὲ λίγη προσπάθεια τὰ ὄλικὰ μέσα δὲν εἶναι δύσκολο

νὰ βρεθοῦν. Ἀλλὰ τὸ ἄλλο ζήτημα; Οἱ ἀνθρώποι; Θὰ ἀναφέρω κάτι ἀκόμη ποὺ δὲ πατήρ 'Ιερώνυμος Κοτσώνης, δὲ ἀρχηγὸς τῆς ἐκδρομῆς μας, μᾶς εἶπε ἔνα βράδυ.

Εἶχαμε πάει στὴ ζοῦγκλα, γιὰ νὰ ἴδοιμε ἀπὸ κοντὰ ἄγρια θηρία. Τὸ βράδυ, λίγο πρὶν ἀπ' τὸ φαγητό, καθισμένοι κάτω στὸ χῶμα, ἔξω ἀπὸ τὶς σκηνές μας, μέσα στὴν ἐρημιὰ τῆς ἀφρικανικῆς ζούγκλας κάναμε ἔνα μικρὸ, κατανυκτικὸ 'Εσπερινό. Στὸ τέλος, δὲ πατήρ 'Ιερώνυμος, μὲ τὴ βοήθεια ἐνὸς ἡλεκτρικοῦ φαναριοῦ, μᾶς διάθασε τὸ ἀγιογραφικὸ ἀνάγνωσμα τῆς ἡμέρας. Ἡταν τὸ θαῦμα τοῦ χορτασμοῦ τῶν πεντακισχιλίων. Παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τὰ δυὸ ψάρια καὶ τὰ πέντε ψωμιά, ποὺ ἔδωσαν οἱ Μαθηταὶ στὸν Κύριο, καὶ πού, δταν 'Εκεῖνος τὰ εὐλόγησε, ἔφθασαν νὰ χορτάσουν πάνω ἀπὸ πέντε χιλιάδες ἀνθρώπους, εἶπε στοὺς φοιτητάς του περίπου τὰ ἔξης: «Βρισκόμαστε τώρα καὶ μεῖς σὲ μιὰ χώρα, ποὺ δὲ λαὸς τῆς πεινᾶ· πεινᾶ γιὰ 'Ορθοδοξία. Δὲν μποροῦμε βέβαια ἔμεῖς νὰ τοὺς χορτάσουμε. "Αν δμως δίναμε στὸν Κύριο μόνο δυὸ ψάρια ἢ πέντε ψωμιά, δηλαδή, ἀν Τοῦ δίναμε δὲ καθένας μόνο δύο ἢ πέντε χρόνια ἀπ' τὴ ζωὴ του, γιὰ νὰ ἐργασθῇ ἐδῶ σὰν θεολόγος ἢ δ, τι ἄλλο, ἢ εύλογία τοῦ Κυρίου θὰ πολλαπλασίαζε τὴ προσφορὰ καὶ οἱ πεινασμένοι ἀδελφοὶ μας τῆς Οὐγκάντα θὰ χόρταιναν τὴν πείνα τους γιὰ δρθόδοξη ἀλήθεια».

ΘΕΑΝΩ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

μητος Δ. Α. Τολστοϊ καὶ τοῦ νῦν (Σ.Μ.: 1903) κ. Κ. Π. Πομπεντόνοστσεφ, ἀπὸ ἐπιστημονικὴ καὶ διοικητικὴ ἄποψι, ἡ κίνησι αὐτὴ ἔδημοιύργησε ἔνα κέντρο μαθήσεως γιὰ τὴν διάδοσι τοῦ Χριστιανικοῦ καὶ τοῦ Ρωσικοῦ πολιτισμοῦ ἀνάμεσα στοὺς θιαγενεῖς ὅχι μόνο τῆς περιοχῆς τοῦ Καζάν, ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς Ρωσίας, συμπεριλαμβανομένης τῆς Σιβηρίας. Θεμελιώνοντας καὶ πάλι τὶς ἱεραποστολικὲς ἀρχὲς σύμφωνα μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Ἀγίου Στεφάνου τῆς Πέρμη, προχώρησε σιγά-σιγὰ στὴν δημιουργία μιᾶς νέας τάξεως πραγμάτων στὰ ἱεραποστολικὰ ζητήματα, ὃστε τελικά, ὅπως εἶπε ἡ πιὸ ἔγκυρη καὶ ἀρμοδία προσωπικότης, δ. κ. Κ. Π. Πομπεντόνοστσεφ, «μιὰ νέα ἐποχὴ ἱεραποστολικῷ ἔργου ἐγκαινιάσθηκε στὸ Καζάν γιὰ ὅλη τὴν Ρωσικὴ Ἀνατολή».

Ἐξαιρετικὰ δυσάρεστες συνθῆκες εἶχαν χρησιμεύσει σὰν ἀφορμὴ γιὰ ἀρχίσῃ ἡ μορφωτικὴ αὐτὴ κίνησι στὸ Καζάν. Οἱ μεμονωμένες περιπτώσεις ἀποστασίας τῶν θαπτισμένων Τατάρων τῆς περιοχῆς τοῦ Καζάν, ποὺ εἶχαν ἀρχίσει ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ 18ου αἰῶνα, ἐπανελήφθησαν κατὰ μάζας στὰ μέσα τοῦ δεκάτου ἐνάτου. Τὸ γεγονός ἔξηγείται ἔτσι ἀπὸ μιὰ προσωπικότητα μεγάλου κύρους σ' αὐτὰ τὰ ζητήματα, τὸν κ. Κ. Π. Πομπεντόνοστσεφ: «Ἡ μεταστροφὴ τῶν Τατάρων καὶ τῶν θιαγενῶν κατὰ μάζας πρὸς τὴν Ὁρθόδοξη Πίστι—δῆτας μόνο ἔξωτερικὴ καὶ τυπικὴ—δὲν παρουσίασε στὴν ἀρχὴ μεγάλες δυσκολίες, γιατὶ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη δ. Μωαμεθανισμὸς δὲν εἶχε ἀκόμη ὑψώσει τὸ ἀνάστημά του στὴν περιοχὴ τοῦ Καζάν, καὶ οἱ λαϊκὲς δοξασίες ἦταν συγκεχυμένες καὶ διχασμένες στὴ φύσι τους, τείνοντας μᾶλλον πρὸς τὸν Σαμανισμὸ παρὰ πρὸς τὸν Ἰσλαμισμό». Ἀπὸ τότε, δ. πληθυσμὸς τῶν παλαιῶν θαπτισμένων θιαγενῶν εἶχε μείνει μέσα στὸ τέλμα τῆς ἀμαθείας, μὴ γνωρίζοντας καμμιὰ πίστι ἀν καὶ ἦταν ἐνσωματωμένος στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησίᾳ, μὴ καταλαθαίνοντας τὴ γλώσσα της, μὴ βρίσκοντας δάσκαλο νὰ τοῦ τὴν διδάξῃ καὶ στερημένος ἀπὸ κάθε διδασκαλία. Οἱ προσπάθειες τῆς Κυβερνήσεως γιὰ τὴν σταθεροποίησι τῆς πίστεως περιωρίζοντο σὲ ἔξωτερικὰ μέτρα-δόηγέες, ἀνταμοιθὲς καὶ ποινές. Ἐν τῷ μεταξύ, μὲ τὸν καιρό, δ. Μωαμεθανισμὸς ἔγινε ἰσχυρότερος στοὺς συνοικισμοὺς τῶν Τατάρων, μὲ πλήρως ἀνεπιγμένο σύστημα δογματικῆς διδασκαλίας καὶ πλήρη δργάνωσι κλήρου καὶ σχολείων κοντὰ στὰ τζαμιά. Τὸ πνεῦμα τῆς φανατικῆς προπαγάνδας ἔγινε ἐντονώτερο κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδρασι τῆς συναναστροφῆς καὶ τῆς ἐπαφῆς μὲ τὰ ἴσλαμικὰ κέντρα τῆς Κεντρικῆς Ασίας. Ἀρχισε μιὰ κατὰ μάζας ἀποστασία τῶν παλαιῶν θαπτισμένων Τατάρων, ποὺ δὲν εἶχαν οὕτε στὸ πνεῦμα οὕτε στὰ ἔθιμα τίποτα τὸ κοινό μὲ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησίᾳ, ἐνῶ ἀντί-

θετα συνεδέοντο καὶ ἀπὸ τὶς δύο αὐτὲς ἀπόψεις μὲ τὸν μουσουλμανικὸ πληθυσμό. Μετὰ τοὺς Τατάρους, ἡ μουσουλμανικὴ προπαγάνδα μετετόπισε τὴν δραστηριότητά της στοὺς ἄλλους θιαγενεῖς—τοὺς Τσουθάχους, τοὺς Τσερεμίσους καὶ τοὺς Μόρντβα. Ἡ γενικὴ ἀποστασία, πράγματι, ἀπείλησε νὰ καταποντίσῃ δλόκληρη τὴν περιοχὴ στὸν μουσουλμανικὸ πολιτισμὸ καὶ τὴν ταταρικὴ ἐθνικότητα.

Ἡ κατάστασι φαινόταν ἀκόμη περισσότερο ἀπελπιστικὴ ἐπειδὴ ὅλες οἱ προηγούμενες ἀπόπειρες τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν καὶ τοῦ κλήρου νὰ ἐνισχύσουν τὸν Χριστιανισμὸ ἀνάμεσα στοὺς θαπτισμένους Τατάρους δὲν εἶχαν φέρει κανένα ἀποτέλεσμα. Ἀπὸ τὶς ἀρχὲς ἥδη τοῦ περασμένου αἰῶνα, ἡ Ἀγία Γραφὴ εἶχε μεταφρασθῆ στὴν ταταρικὴ γλώσσα ἀπὸ τὴν Βιβλικὴ Ἐταιρεία. Ἄλλα ἡ μετάφρασι αὐτή, παρὰ τὸ γενεκῶδς ἀνεγνωρισμένο γεγονός, δτὶ εἶχε γίνει στὴν καλύτερη φιλολογικὴ ταταρικὴ γλώσσα, δηλαδὴ στὴν γλώσσα τοῦ Κορανίου καὶ τῶν τζαμιῶν, εἶχε ἀποδειχθῆ δλότελα ἀνώφελη στὸ ἱεραποστολικὸ ἔργο, γιὰ τὸν ἀπλούστατο λόγο, δτὶ οἱ θαπτισμένοι Τάταροι δὲν τὴν καταλάβαιναν. Τὸ πιὸ περίεργο ἀπ' ὅλα ἥταν δτὶ κανεὶς δὲν μποροῦσε νὰ ἐξηγήσῃ γιατὶ δὲν τὴν καταλάβαιναν. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, δ. δρθόδοξος ἐνοριακὸς κλῆρος τῶν παλαιῶν θαπτισμένων Τατάρων εἶχε πρὸ πολλοῦ ἐπιχειρήσει νὰ μεταφράσῃ τὶς πιὸ ἀπαραίτητες προσευχές, γιὰ νὰ ἴκανοποιήσῃ τουλάχιστον τὶς στοιχειωδέστερες ἀνάγκες τοῦ ποιμνίου, ἀλλὰ καὶ οἱ προσπάθειες αὐτὲς εἶχαν ἀποτύχει ἔξι αἰτίας τῆς ἐλείψεως φιλολογικῆς γνώσεως τῆς γλώσσας. Τελικά οἱ ἐκκλησιαστικὲς ἀρχὲς εἰσήγαγαν τὴν ταταρικὴ γλώσσα στὸ διδακτικὸ πρόγραμμα τῶν ἐκκλησιαστικῶν σεμιναρίων τῆς περιφερείας τοῦ Καζάν, ὃστε νὰ τὴν γνωρίζουν τουλάχιστον οἱ μέλλοντες ποιμένες τῶν θαπτισμένων Τατάρων. Ἀλλ' οὕτε καὶ τὸ μέτρο αὐτὸ ἔφερε τὰ ἀναμενόμενα ἀποτέλεσματα. Σ' ὅλη τὴ χώρα ἦταν πιὰ αἰσθητὴ ἡ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη μιᾶς ἀλλαγῆς στὸν τρόπο ἐπικοινωνίας μὲ τοὺς ἐντοπίους θιαγενεῖς, καὶ πρῶτα-πρῶτα σχετικὰ μὲ τὴ γλώσσα τους. Κανεὶς δὲν ἤξερε ἀκόμη σὲ τὶ ἀκριθῶς ἔπρεπε νὰ συνίσταται ἡ ἀλλαγὴ αὐτή.

Τὸ πρόβλημα λύθηκε ἀπὸ τὸν Νικόλαο Ἰ-θάνοβιτς Ἰλμίνσκι, ποὺ εἶχε συμπληρώσει τὶς σπουδές του στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἀκαδημία τοῦ Καζάν τὸ ἔτος 1846, καὶ εἶχε παραμείνει ἔκει σὰν καθηγητὴς τῶν Ταταρικῶν καὶ Ἀραβικῶν γλωσσῶν. Εἶχε σπουδάσει τὶς γλώσσες αὐτὲς στὴν Ἰδια Ἀκαδημία, ποὺ εἶχε δύο ἔδρες γλωσσῶν, μία γιὰ τὴν Ταταρικὴ σὲ συσχετισμὸ μὲ τὴν Ἀραβική, καὶ μία γιὰ τὴν Μογγολική σὲ συσχετισμὸ μὲ τὴν Καλμούκ. Σιγά-σιγὰ ἔξελίχθηκε σὲ θεολόγο μὲ θαθειά-

μόρφωσι καὶ γνῶσι τῆς Βίθλου καὶ τῶν ἀκολουθιῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἑκκλησίας, καὶ ταυτόχρονα σὲ ἀξιόλογο γλωσσολόγο. Μεταξὺ τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν κατεῖχε πλήρως τὴν Ἐθραϊκή, τὴν Ἑλληνική καὶ τὴν Λατινική. Μεταξὺ τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν τὴν Ἀραβική, τὴν Περσική καὶ ἐν μέρει τὴν Τουρκική. Ἀπὸ τὶς γλωσσες τῶν ιθαγενῶν ἐγνώριζε τὴν Ταταρική καὶ τὶς γλωσσες τῶν Τσερεμισῶν, τῶν Τσουθάχων, τῶν Κίργικις, τῶν Μόρντθα, τῶν Ἀλτάι, τῶν Γιακούτ, καθὼς καὶ πολλές ἄλλες. Ἡ ριζικὴ προπαρασκευὴ ποὺ εἶχε ὑποσῆ τὸν ἔφερε στὸ προσκήνιο σὰν ἐμπνευστὴ τῆς ὅλης μορφωτικῆς κινήσεως τοῦ Καζάν Δὲν ὑπῆρχε ποτὲ ἱεραπόστολος μὲ τὴν στενὴ ἔννοια τῆς λέξεως, ἀφιέρωσε δῆμος ὀλόκληρη τῇ ζωῇ του στὸ ἱεραπόστολικὸ ἔργο καὶ σιγά-σιγά τοποθετήθηκε ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἔργου αὐτοῦ, πρῶτα στὴν περιοχὴ τοῦ Καζάν κι' ὑστερα ὡς τὰ πέρατα σχεδὸν τῆς Ρωσίας, ἐμφανιζόμενος παντοῦ σὰν ἀρχηγὸς καὶ σὰν ἡγετικὸ πνεῦμα ἀνάμεσα σ' ἐκείνους ποὺ ἔργα-ζόταν στὸν ρωσικὸ ἱεραπόστολικὸ τομέα.

Τὸ ἔτος 1847, μὲ αὐτοκρατορικὴ διαταγὴ, συνεστήθη μιὰ ἐπιτροπὴ στὴν Ἑκκλησιαστικὴ Ἀκαδημία τοῦ Καζάν γιὰ τὴν μετάφρασι τῶν ἱερῶν καὶ λειτουργικῶν βιθλίων στὴν ταταρικὴ γλώσσα. Ὁ κύριος ρόλος τοῦ μεταφραστοῦ καὶ διορθωτοῦ ἀνετέθη στὸν Ἰλμίνσκι. Οἱ μεταφράσεις γίνονται ἀπὸ τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς στὴν γλώσσα, ποὺ γενικῶς ἔθεωρεῖτο ἡ καλύτερη ταταρική, δηλαδὴ στὴ γλώσσα τοῦ Κορανίου καὶ τῶν τζαμιῶν, ἐνῶ γιὰ τὴν γραφὴ ἔχρησιμοποιοῦντο ἐπίσης οἱ Ταταρικοὶ ἥ-ἀκριβέστερα—οἱ Ἀραβικοὶ χαρακτῆρες, ἀφοῦ ταταρικὴ γραφὴ δὲν ὑπῆρχε. Ὁ Ἰλμίνσκι μόχθησε ἐπὶ ἔνδεκα χρόνια γιὰ τὴν μεταφραστικὴ αὐτὴ ἔργασία, δύο δὲ ἀπὸ τὰ χρόνια αὐτὰ τὰ πέρασε στὴν Ἀνατολὴ γιὰ νὰ τελειοποιηθῇ στὴν Ἀραβικὴ γλώσσα μέσα στὸ κέντρο τοῦ Ἰσλαμισμοῦ—στὸ Κάιρο—ὅπου καὶ ἀντελήφθη τὴν πλήρη ἔξαρτησι τῆς λογοτεχνικῆς ταταρικῆς γλώσσας ἀπὸ τὴν μουσουλμανικὴ Ἀραβική. Ἐπιστρέφοντας ἀπὸ τὴν ἐκπαιδευτικὴ αὐτὴ ἀποστολή, ἦρθε σὲ ἀπ' εὔθειας ἐπικοινωνία μὲ τοὺς βαπτισμένους Τατάρους καὶ ἄλλους ἰθαγενεῖς καὶ ἡ ἐπικοινωνία αὐτὴ ἀλλαξε δλοκληρωτικά τὶς ἀπόφεις του δσον ἀφορᾶ τὸ μεταφραστικὸ ἔργο. Ἡ κατὰ μάζας ἀποστασία τῶν βαπτισμένων Τατάρων ποὺ ἀρχισε τὴν ἐποχὴ ἐκείνη τὸν ἔπεισε δριστικὰ γιὰ τὴν ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη ριζικῆς μεταρρυθμίσεως στὴ μεταφραστικὴ ἔργασία.

Ἡ οὐσία τῆς μεταρρυθμίσεως ἀφοροῦσε πρὸν ἀπ' ὅλα τὴ γλώσσα, τὸ σπουδαιότατο καὶ βασικὸ αὐτὸ δόπλο κάθε ἱεραποστόλου. Ἀπὸ τὶς πολύχρονες μελέτες του, δ' Ἰλμίνσκι ἐπεισθῇ ἀπόλυτα, ὅτι ἡ ταταρικὴ γλώσσα διαιρεῖτο σὲ δύο ἀνεξάρτητες γλώσσες: τὴν καθα-

ρεύουσα τῶν βιθλίων καὶ τὴν λαϊκὴ ἥ καθομιλουμένη. Ἡ πρώτη, λόγῳ τῆς εἰδικῆς ἐκτιμήσεως ποὺ τρέφουν οἱ Τάταροι γιὰ τὴν Περσικὴ καὶ ἴδιας τὶς ἀραβικές γλώσσες, εἶναι γεμάτη ἀπὸ περσικές καὶ ἀραβικές λέξεις καὶ ἐκφράσεις, ἡ χρῆσι τῶν ὅποιων δὲν ὑπάγεται σὲ ἀκριβεῖς καὶ σταθεροὺς κανόνες, καὶ εἶναι γι' αὐτὸ προσιτὴ μόνο στὸν μουλάδες, δηλαδὴ τοὺς μορφωμένους Τατάρους. Ἐπὶ πλέον, εἶναι γλώσσα κοινὴ σὲ δόλους τοὺς Τατάρους καὶ στερεῖται τὸ ἀτομικό, τοπικὸ χρῶμα. Τὴν δεύτερη, οἱ ἴδιοι οἱ Τάταροι τὴν θεωροῦν ἀνάξια νὰ ἐκφράσῃ τὶς ψυχηλές ἀλήθειες τῆς γνώσεως καὶ τῆς πίστεως, τὴν χρησιμοποιοῦν μόνο στὴν καθημερινὴ ζωὴ, καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἔχει τὸν πλοῦτο, τὴν κομψότητα καὶ τὴν εύκαμψία ποὺ ἀπαιτοῦνται γιὰ τὴν ἐκφρασι τῶν πολυμόρφων ἀποχρώσεων τῶν ἀφηρημένων ἰδεῶν, ποὺ δὲν περιλαμβάνονται στὶς ἀνάγκες τῆς καθημερινῆς συναλλαγῆς. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ εἶναι κατακερματισμένη σὲ διαλέκτους ποὺ διαφέρουν μεταξύ τους δχι μόνο στὴν προφορά, ἀλλὰ ἔχουν συχνὰ καὶ λεξικογραφικές καὶ γραμματικές ἰδιομορφίες. Ἡ πρώτη ἥταν ἡ γλώσσα τοῦ Κορανίου, τῶν τζαμιῶν καὶ γενικὰ τοῦ Ἰσλαμισμοῦ. Ἡ δεύτερη ἥταν ἀποκλειστικά ἡ γλώσσα τοῦ λαοῦ ποὺ δὲν καταλάβαινε τὴ γλώσσα τῶν τζαμιῶν καὶ ποὺ τὴν ἤξερε μόνο ἀπὸ τὰ σχολεῖα. Τὸ σύνολο τῆς μωαμεθανικῆς προπαγάνδας γινόταν στὴν πρώτη αὐτὴ γλώσσα καὶ γι' αὐτὸ δ μουσουλμανικὸ κλῆρος ἐπεδείκνυε ἐκπληκτικὸ ζῆλο γιὰ τὴν ἕδρυσι σχολείων στὰ ταταρικὰ χωριά καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἐνίσχυε τὸν λαὸ στὸν Ἰσλαμισμό. Διὰ μέσου τῶν σχολείων ἐπίσης ἐπιτυγχανόταν ἡ μεταστροφὴ τῶν βαπτισμένων Τατάρων πρὸς τὸν Ἰσλαμισμό. Πραγματικά, ἡ καθαρεύουσα Ταταρικὴ καὶ τὰ ταταρικὰ σχολεῖα στάθηκαν στὴ Ρωσία φυτώρια καὶ προμαχῶνες τοῦ Ἰσλαμισμοῦ. Μὲ βάσι τὶς ἐπικρατοῦσες αὐτὲς συνθῆκες, ἥταν λογικὸ νὰ συναχθῆ συμπέρασμα ὑπὲρ τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς δημοτικῆς ταταρικῆς γλώσσας σὰν τῆς μόνης ποὺ ἀνταποκρινόταν στὸν σκοποὺ τοῦ Χριστιανικοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου, καὶ στὸ συμπέρασμα αὐτὸ κατέληξε δ Ἰλμίνσκι. Τὸ 1858 ἔγραφε ὡς ἔξῆς: «Γιὰ νὰ χρησιμεύσουν ἀποτελεσματικά γιὰ τὴν χριστιανικὴ διαφώτιση τῶν βαπτισμένων Τατάρων, οἱ μεταφράσεις πρέπει νὰ γίνωνται σὲ γλώσσα ἀπόλυτα καταληπτὴ σ' αὐτούς, δηλαδὴ στὴν καθομιλουμένη τους, γιατὶ γλώσσα γραπτὴ δὲν ἔχουν. Γιὰ νὰ κοπῆ δλότελα δ δεσμὸς ἀνάμεσα στοὺς ἐκχριστιανισμένους Τατάρους καὶ τὸν Μωαμεθανισμό, ἀκόμη καὶ τὸ ἀλφάβητο, ποὺ χρησιμοποιεῖται σ' αὐτὲς τὶς μεταφράσεις, πρέπει νὰ εἶναι τὸ ρωσικό, διασκευασμένο, ὡστε νὰ ἀντιστοιχῇ στοὺς ταταρικοὺς φθόγγους».

“Οταν ἔφθασε στὴν πρακτικὴ ἐπαλήθευσι

τῶν ἀπόψεών του, δὲ Ἰλμίνσκι πείσθηκε ἀμέσως πώς εἶχε Өρῆ τὴ σωστὴ λύσι τοῦ γλωσσικοῦ προβλήματος. Τὰ παιδιά τῶν Τατάρων κατάλαβαν τὴν μετάφρασί του τῆς εὐαγγελικῆς διηγήσεως τῆς κολυμβήθρας τῆς Βηθεσδά, καὶ μάλιστα διώρθωσαν μερικές ἀπὸ τὶς ἐκφράσεις του. «Ἐνας ἀσπρομάλης γέρος ἀνάμεσα στοὺς βαπτισμένους Τατάρους, ἀκούγοντας τὶς προσευχὲς στὴ μητρικὴ του γλῶσσα, ἔπεισε στὰ γόνατα μπροστὰ στὴν εἰκόνα καὶ μὲ δάκρυα στὰ μάτια εὐχαρίστησε τὸ Θεὸ ποὺ τὸν ἀξίωσε τουλάχιστον μιὰ φορὰ στὴν ζωὴ του νὰ προσευχῇ δύπως ἔπειρε. Μὲ λίγα λόγια, ἡ πεποίθησι τοῦ Ἰλμίνσκι δύσ αὐτοῦ τὴν εὐθέτησι τῆς δημοτικῆς Ταταρικῆς ἔγινε τόσο σταθερὴ ὥστε ἀπὸ τὸ ἔτος 1858 καὶ ὅστε πεποίθησε τὴν καθαρεύουσα Ταταρικὴ σὰν ἀπόλυτα ἀκατάλληλη γιὰ τὸ μεταφραστικὸ ἔργο καὶ γι' αὐτὸ παραιτήθηκε ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ ποὺ ἐν συνεχείᾳ διελύθη.

Ἐξακολουθώντας νὰ προχωρῇ στὴν ἔξέλιξι τῶν ἀπόψεών του δὲ Ἰλμίνσκι σιγά - σιγά, Өῆμα πρὸς Өῆμα, ἐδημιούργησε τὸ δικό του εἰδικὸ σύστημα μεταφράσεως στὴ λαϊκὴ γλῶσσα, καὶ ἔκτοτε θεωροῦσε τὴν καθαρεύουσα Ταταρικὴ σὰν ἀπόλυτα ἀκατάλληλη γιὰ τὸ μεταφραστικὸ ἔργο καὶ γι' αὐτὸ παραιτήθηκε ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ ποὺ ἐν συνεχείᾳ διελύθη.

«Στὴν μετάφρασι τῶν ίερῶν καὶ λειτουργικῶν Ө:Өλίων, ἔγραφε, τὸ δυσκολώτερο ζήτημα εἶναι ἡ δρὴ κατανόησι τῶν Σλαβονικῶν κειμένων⁽¹⁾—ποὺ συχνὰ εἶναι πολὺ δύσκολα καὶ σκοτεινά—καὶ ἡ ἀπόδοσί τους στὶς τοπικὲς γλῶσσες. Τὸ πρῶτο μέρος τῆς ἔργασίας ἀπαιτεῖ εὐρεῖα θεολογικὴ μόρφωσι καὶ γνῶσι τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Ἐθραϊκῆς. Τὸ δεύτερο, λόγω τῆς μεγάλης διαφορᾶς δομῆς μεταξὺ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Σλαβονικῆς καὶ τῶν τοπικῶν γλωσσῶν, ἀπαιτεῖ σὲ μεγάλο Өαθμὸ τὴν ἀναπροσαρμογὴ τῶν προτάσεων καὶ τῶν ἐκφράσεων ὥστε καὶ ἡ ἔννοια τοῦ πρωτοτύπου νὰ ἀποδοθῇ πιστά, καὶ ἡ ἀπόδοσι νὰ εἶναι σαφής καὶ εὐκολονόητη. Ἐπὶ πλέον, εἶναι Өασικὸ νὰ γίνεται δὲ τελευταῖος ἔλεγχος τῶν μεταφράσεων μὲ τὴν Өοήθεια ιθαγενῶν ἐκ γενετῆς γιατὶ ἔνας Ρῶσος—δύπως ξέρω ἀπὸ δική μου πεῖρα, ἀφοῦ ἀσχολήθηκα μὲ μεταφράσεις στὴν Ταταρικὴ ἐπὶ τριάντα περίπου χρόνια—δὲ εἶναι δυνατὸν νὰ γνωρίζῃ δλες τὶς λεπτὲς ἀποχρώσεις καὶ τὸ ψυχολογικὸ Өάθος μᾶς ξένης γλῶσσας». Μιὰ μετάφρασι τοῦ εἴδους αὐτοῦ, ἀπαιτώντας τεράστια ἔντασι τῶν πνευματικῶν δυνάμεων καὶ λεπτολόγο προσοχὴ στὶς ἐλάχιστες λεπτομέρειες, δὲν μπορεῖ

νὰ γίνῃ γρήγορα. Κάθε λέξι, κάθε ἔκφρασι, πρέπει νὰ ἐπαληθευθῇ προσεκτικὰ σύμφωνα μὲ τὸ πρωτότυπο Ἐθραϊκὸ ἢ Ἐλληνικὸ κείμενο, καὶ κατόπιν νὰ μεταφρασθῇ μὲ τὴν ἴδια προσεκτικὴ ἐπιμέλεια στὴν ιθαγενῆ γλῶσσα. «Οταν δύμως τελειώσῃ δλη ἡ διαδικασία τοῦ συστήματος, ἡ τελικὴ μετάφρασι εἶναι ἄφογη. Ἀλλ’ αὐτὸ δὲν ἥταν δλο. Πόσο μεγάλη σημασία ἐπρόκειτο νὰ ἀποκτήσουν οἱ ἀπόψεις τοῦ Ἰλμίνσκι φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός, δτι δὲ ἵδιος, σὰν εἰδικὸς στὶς τοπικὲς γλῶσσες τῆς ἀνατολικῆς ζώνης τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Σιβηρίας, ἔφθασε στὸ συμπέρασμα πώς τὸ σύστημα τῆς μεταφράσεως σ' δλες αὐτὲς τὶς πολυποίκιλες γλῶσσες μποροῦσε καὶ ἔπειρε νὰ εἶναι τὸ ἵδιο, λόγω τῆς ἐσωτερικῆς τῶν συγγενείας. «Ἐάν, ἔγραφε, ἐπιτευχθῇ τὸ δύσκολο αὐτὸ ἔργο σὲ μιὰ δποιαδήποτε ἀπ' αὐτές τὶς γλῶσσες, ἐὰν δηλαδή, ἔνα δεδομένο κείμενο μεταφρασθῇ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ. Σλαβονικὴ σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς γλῶσσες τῶν ιθαγενῶν, τότε, κατὰ τὴν μετάφρασι σὲ μιὰ δποιαδήποτε ἀλλη ἀπὸ τὶς γλῶσσες αὐτές, μπορεῖτε νὰ ἀρκεσθῆτε σὲ μιὰ κατὰ λέξιν μεταγλώττισι (τῆς ἔτοιμης ἡδη μεταφράσεως, χωρὶς ἀντιπαραβολὴ πρὸς τὸ σλαβονικὸ πρωτότυπο). Ἡ μέθοδος αὐτή, ἡ δποία συντομεύει καὶ διευκολύνει πολὺ τὸ δύσκολο ἔργο τῆς μεταφράσεως στὶς διάφορες τοπικὲς γλῶσσες, ἔχει ἐπὶ πλέον τὸ πλεονέκτημα, δτι προσδίδει ἐνότητα καὶ δμοιομορφία στὴν κατανόησι καὶ στὴν γενικὴ ἀπόχρωσι τῶν μεταφράσεων γιὰ τοὺς ιθαγενεῖς, πρᾶγμα ποὺ ἔχει ἴδιαίτερη σημασία γιὰ ἀνθρώπους ποὺ ζοῦν οἱ μὲν τόσο κοντὰ στοὺς δέ». «Οσο ἀφορᾶ τὸν ἴδιο τὸν Ἰλμίνσκι, ἀκολούθησε κατὰ τὴ μεταφραστικὴ του ἔργασία πάντα καὶ ἀπαρέγκλιτα τοὺς κανόνες στὴν Ἐθραϊκὴ καὶ στὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα, καθώριζε πρῶτα τὴν ἀρχικὴ ἔννοια τῶν περικοπῶν ποὺ ἐπρόκειτο νὰ μεταφρασθοῦν. «Υστερα, ὑπὸ τὴν ἴδιότητά του σὰν εἰδικοῦ στὶς γλῶσσες τῶν ιθαγενῶν, προσήρμοζε κάθε ἔκφρασι στὶς γραμματικὲς καὶ συντακτικὲς ἀπατήσεις τῆς γλῶσσας. Τέλος, ἐπαλήθευε μὲ μεγάλη προσοχὴ τὴν μετάφρασι, τόσο ἀπὸ λεξικογραφικὴ ἀποψι δο καὶ ἀπὸ τὴν ἀποψι τοῦ ψφους μὲ τὴν Өοήθεια ιθαγενῶν: Τατάρων, Τσουθάχων, Τσερεμίσων, Ἀλτάϊ, Γιακούτ κλπ. »Ετσι, δλες οἱ μεταφράσεις του μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν σὰν πρότυπα μὲ δλη τὴν σημασία τῆς λέξεως.

Ἀρχίζοντας πρῶτα - πρῶτα μὲ τὶς μεταφράσεις στὴν Ταταρικὴ γλῶσσα, δὲ Ἰλμίνσκι εἶχε ἐξ ἀρχῆς τὴν καλὴ τύχη νὰ Өρῆ ἔνα συνεργάτη στὸ πρόσωπο ἐνὸς νέου, τοῦ Βασίλη Τιμοφέϊφ, ποὺ ἥταν Өασικός Τατάρων καὶ ἀνήκε στοὺς παλαιοὺς Өαπτισμένους Τατάρους. Εἶχε ἐκπαιδευθῇ μόνο στὸ σχολεῖο τοῦ χωριοῦ, αἰσθανόταν δύμως ἀκαταμάχητη ἔλξι πρὸς τὴν μάθησι. Ἀφοῦ γνώρισε τὸν Τιμοφέϊφ κατὰ

(1) Στὴν Ρωσικὴ Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία, τὰ ίερὰ καὶ λειτουργικὰ Өιλίων εἶναι κι' αὐτὰ μεταφράσεις στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Σλαβονική, κυρίως ἀπὸ τὰ Ἑλληνικά.

τύχην δ 'Ιλμίνσκι τὸν πῆρε ἀπὸ τὸ χωριό του στὸ Καζάν, καὶ μὴ βρίσκοντας ἄλλη θέσι τὸν τοποθέτησε σ' ἔνα μοναστήρι σὰν κωδωνοκρούστη καὶ νεροκουσθαλητή. Σύντομα, ὀστόσο, δ Τιμοφέϊφ διωρίσθηκε διδάσκαλος τῆς καθομιλουμένης Ταταρικῆς στὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀκαδημίαν καὶ ἀπὸ τότε ἔγινε μόνιμος Βοηθὸς τοῦ Ἰλμίνσκι στὶς ταταρικές μεταφράσεις. Εἶχε τὸ μεγάλο πλεονέκτημα νὰ μὴ γνωρίζῃ καθόλου τὴν φιλολογικὴν ταταρικὴν γλῶσσαν καὶ νὰ εἶναι ἔτισι ἐλεύθερος ἀπὸ κάθε ἐπίδρασι μουσουλμανικοῦ ἀραβισμοῦ.

Τὸ πρῶτο Βιβλίο ποὺ τυπώθηκε στὴν λαζακὴν ταταρικὴν γλῶσσαν μὲν ρωσικοὺς χαρακτῆρες ἦταν ἔνα Ἀλφαρθητάριο ποὺ δημοσιεύθηκε στὸ Καζάν τὸ ἔτος 1862. Ἀκολούθησε τὸ Βιβλίο τῆς Γενέσεως, τῆς Σοφίας Σιράχ, «Στοιχειώδη μαθήματα Ρωσικῆς διὰ Τατάρους», τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον κλπ. Τὰ Βιβλία αὐτὰ ἐδημοσιεύθηκαν σχεδὸν ἀποκλειστικὰ μὲν ἔξοδα τοῦ Ἰλμίνσκι καὶ ἔνα μεγάλο μέρος τους διενεμήθη δωρεάν.

Τὸ ἔτος 1868 ὠργανώθηκε νέα ἐπιτροπὴ υπὸ Καζάν — αὐτὴ τὴν φορὰ μὲν τὸν εἰδικὸ σκοπὸ νὰ μεταφράσῃ καὶ νὰ δημοσιεύσῃ τὴν Ἀγία Γραφή, τὰ λειτουργικὰ Βιβλία καὶ σχολικὰ συγγράμματα, σύμφωνα μὲν τὸ σύστημα τοῦ Ἰλμίνσκι. Μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς αὐτῆς, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Ἰλμίνσκι ποὺ ἔξηκολούθησε νὰ μεταφράζῃ κυρίως στὴν Ταταρική, ἦταν δὲ καθηγητὴς Μιροτθόρτσεφ, τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Καζάν, γιὰ τὶς μογγολικές μεταφράσεις, δὲ Διευθυντῆς τῶν σχολείων τῶν ιθαγενῶν τοῦ Σιμπίρσκ Μ. Γιάκοβλεφ, γιὰ τὶς μεταφράσεις στὴν γλῶσσα τῶν Τσουθάχων κλπ. Ο Ἰλμίνσκι ἦταν καὶ ἔδω ἀρχηγὸς καὶ τὸ ἡγετικὸ πνεῦμα σὲ δλα τὰ ζητήματα. Τὸ μεταφραστικό του σύστημα ποὺ ὑστερα ἀπὸ κάποια σχετικὴ ἀντίδρασι εἶχε δριστικὰ πολιτογραφηθῆ, βρήκε ὑποστήριξι ἐκ μέρους τῆς Ἀδελφότητος τοῦ Ἀγίου Γκουρίου ποὺ εἶχε ίδρυθη στὸ Καζάν τὸ 1867 καὶ—πρᾶγμα σπουδαιότερο ἀκόμη ἀπὸ τὴν υλικὴ ἄποψι — ἐκ μέρους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐραποστολικῆς Ἐταιρείας. Ἡ ἐπιρροὴ τοῦ Ἰλμίνσκι ξεπέρασε γρήγορα τὰ δρια τῆς περιοχῆς τοῦ Καζάν. Καθὼς περνοῦσαν τὰ χρόνια καὶ ἐπεκτεινόταν ἡ ἀκτῖνα τοῦ ἔργου του, ἔφθασε νὰ θεωρήται σὰν δ μόνος ἐμπειρογνώμων κύρους στὴν γνῶσι τῶν τοπικῶν γλωσσῶν καὶ διαλέκτων. Μὲ τὴν ἐνθάρρυνο πρῶτα τῆς ὑποστηρίξεως τοῦ κόμητος Δ. Α. Τολστοῖ καὶ ὑστερα τοῦ κ. Κ. Π. Πομπεντόνοστσεφ, ἔξακολούθησε προοδευτικὰ νὰ κατευθύνῃ τὸ μεταφραστικὸ ἔργο ποὺ εἶχε ἀναληφθῆ ἐν σχέσει πρὸς τὴν Ἐραποστολικὴν ἔργασίαν ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη τῆς Ρωσίας. Ὁ πουδήποτε ἄρχιζε τέτοιου εἰδούς ἔργασία, ἡ ἐπίδρασι τοῦ Ἰλμίνσκι γινόταν ἀμέσως αἰσθητή. Χωρὶς τὶς κατευθύνσεις, τὶς δδηγίες καὶ τὶς συμ-

βουλές του, κανεὶς δὲν ριψοκινδύνευε νὰ καταπιαστῇ εἴτε μὲ τὴν σπουδὴ τῶν γλωσσῶν, εἴτε μὲ τὴν σύνταξι τιθελίων γραμματικῆς καὶ λεξικῶν, εἴτε μὲ τὴν διεύθυνσι τοῦ μεταφραστικοῦ ἔργου. Ἡταν ἔνα εἶδος γενικοῦ ἐμπειρογνώμονος σ' δλα τὰ Ἐραποστολικὰ ζητήματα καὶ γενικὸς δηγὸς δλων ἔκεινων ποὺ δούλευαν στὸν Ἐραποστολικὸ τομέα καὶ ἀνάμεσα στὶς φυλὲς τῶν ιθαγενῶν. Ο Ἐπίσκοπος Διονύσιος, διακεκριμένος σοφὸς καὶ ἐκπονητὴς τῆς γραμματικῆς τῆς γλώσσας τῶν Γιακούτ, ἀλληλογραφοῦσε μαζὶ του ἐπὶ εἴκοσι χρόνια καὶ ἔτρεφε μεγάλη ἐκτίμησι γιὰ τὶς θαυμαστὲς γλωσσολογικές του γνώσεις. Οἱ Ἐραποστολοὶ τοῦ Ἀλτάϊ, Ἐπίσκοποι Βλαδίμηρος καὶ Μακάριος, κατέφευγαν διαρκῶς σ' αὐτὸν γιὰ τὴν ἐρμηνεία τῶν γραμματικῶν καὶ συντακτικῶν ἀποχρώσεων στὶς γλῶσσες τῶν Τατάρων, τῶν Τσουθάχων, τῶν Τσερεμίσων, τῶν Μόρντσα καὶ ἄλλες, γιατὶ αὐτοὶ δὲν ἀνελάμβαναν τίποτε σημαντικὸ στὸν τομέα τῆς εἰδικότητός των, χωρὶς λεπτομερεῖς δδηγίες καὶ ἔξηγήσεις ἐκ μέρους του. Ἀνάμεσα ἀπ' αὐτοὺς δημιουργήθηκε, ἀκόμη κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ζωῆς τοῦ Ἰλμίνσκι, μιὰ σχολὴ ίκανῶν μεταφραστῶν.

Τὸ ἔργο τῆς Ἐπιτροπῆς, ἀφοῦ ὠδηγήθηκε στὸ σωστὸ δρόμο, ἀναπτύχθηκε μὲ ἀσυνήθιστη γρηγοράδα. Μὲ τὶς προσπάθειές της δημιουργήθηκε γρήγορα δλόκληρη Βιβλιοθήκη ποὺ περιελάμβανε τὴν Ἀγία Γραφή, ἐκπαιδευτικὰ Βιβλία καὶ κείμενα στὴν Ταταρικὴ καὶ στὶς γλῶσσες τῶν Γιακούτ, Μπουριάτ — Τούγκους, Γκόλντ, Βότιακ, Μόρντσα, Τσερεμίσων, Οστιάκ — Σαμογιέντε καὶ Κίργκκις. Ἡ ἐργασία συνεχίζόταν ἀδιάκοπα καὶ νέες δημοσιεύσεις προσετίθεντο κάθε χρόνο στὴν Βιβλιοθήκη. Τὸ 1891 δὲ Ἰλμίνσκι ἀπέθανε. Στὸ ἐνδιαφέρον φυλλάδιο ποὺ δημοσιεύθηκε μὲ τὴν εύκαιρια τοῦ θανάτου του ἀναφέρεται τὸ ἔξῆς γεγονός ἀπὸ τὸν μεγάλο ἔκεινον προστάτη τοῦ ἔργου του, τὸν κ. Κ. Π. Πομπεντόνοστσεφ, Ἀρχιεπίτροπο τῆς Ἐραποστολικῆς Συνόδου: «Πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια, στὴν Ἀλσατία, στὴν πόλι Μουλχάουζεν, δὲ πάστωρ τῆς Προτεσταντικῆς Ἐκκλησίας Ματθαῖος ὠργάνωσε ἔνα ίδρυμα μὲ τὸ ὄνομα Βιβλικὸν Μουσεῖον καὶ ἀρχίσε νὰ συλλέγῃ ἐκεῖ ἐκδόσεις τῶν Γραφῶν ἀπὸ δλον τὸν κόσμο, σὲ κάθε δυνατὴ γλῶσσα καὶ διάλεκτο. Ἐχοντας ἀκούσει δτὶ στὴ Ρωσία κάποιες μεταφράσεις στὶς τοπικὲς γλῶσσες, ἀπευθύνθηκε σὲ μένα ζητώντας μου πληροφορίες καὶ ἔμεινε κατάπληκτος δταν ἔλασθε ἔνα τεράστιο κιβώτιο ἀπὸ μεταφράσεις τῶν Γραφῶν στὶς γλῶσσες τῶν ιθαγενῶν, ποὺ εἶχαν δημοσιευθῆ στὸ Καζάν. Ἐχοντας ἐντελῶς ἐσφαλμένη ιδέα γιὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ μας ζωή, δὲ λουσθρανὸς πάστωρ δὲν περιμενε ποτὲ κάτι τέτοιο ἀπὸ μᾶς».

(Συνεχίζεται) 'Αρχιμ. EVGENE SMIRNOFF

Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΞ ΑΓΑΡΗΝΩΝ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΕΣ

(Συνέχεια ἀπό τὴν σελ. 7)

Τὸ ἵδιο συμβαίνει καθ' ὅλην τὴν ἱστορικὴν διαδρομὴν τῆς Ἱεραποστολῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Μήπως οἱ δογματικοὶ ἀγῶνες τῆς Ἐκκλησίας δὲν ὑπῆρξαν μαρτύριον δι' αὐτὴν ταύτην τὴν Ἐκκλησίαν καὶ μήπως οἱ ἀγῶνες οὗτοι δὲν ὑπῆρξαν Ἱεραποστολή, διὰ τὴν παγίωσιν τῆς ἔνοτητος τῆς πίστεως ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας; Μήπως τὰ λειτουργικά σχήματα καὶ αἱ ἐκφράσεις τῆς λατρείας, οἱ ρυθμοί, ἡ ἐκκλησιαστικὴ ποίησις, ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσική, ἡ τυπικὴ τάξις, αἱ ἀκολουθίαι, τὰ λαμπρὰ ἄμφια δὲν εἶναι ύλοποιημέναι μορφαὶ τοῦ πνεύματος, τὸ δόποιον ἔλανει τὴν Ἱεραποστολικὴν ἴδεαν; Μήπως δὲ μοναχικὸς θίσις καὶ αἱ ὑψηλαὶ κορυφαὶ τῶν θουνῶν ὅπου δὲτοι ἀνεπετάσθησαν καὶ παρέμειναν τὰ Ἱερά σεβάσματα τῶν μοναστηρίων δὲν ἀποτελοῦν ἡχηροὺς κώδωνας κλήσεως τοῦ ἀσεθοῦς πρὸς τὴν εὔσεβειαν;

Ἡ ἀγωνίζομένη θέλησις τῶν ἀνθρώπων ἐνδυναμοῦται πάντοτε, διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ὑπὸ τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, ὅστε νὰ δυνηθοῦν τὴν ἴδιαν αὐτὸν σωτηρίαν.

Ἡ Ἐκκλησία, ὡς κιβωτὸς τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ, δὲν ἔσταμπτησεν, ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως της, νὰ φωτίζῃ, νὰ ποιμαίνῃ, νὰ νουθετῇ καὶ νὰ δόθηγῇ πιστούς καὶ ἀπίστους πρὸς σωτηρίαν. "Ολοὶ οἱ αἰώνες τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ οἱ πρῶτοι καὶ οἱ τελευταῖοι ἔχουν τὴν σφραγίδα τῆς χειροθεσίας τοῦ Θεοῦ, τοῦ θέλοντος τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων. Ἡ χειροθεσία αὐτῇ ἐκτείνεται ὡς θεία εὑνοικ προσαγωγῆς στεφάνων δόξης πρὸς ἐιρήνη κοινηθέντας κήρυκας καὶ πρὸς μάρτυρας τοῦ δόνόματος τοῦ Κυρίου.

Ἡ ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας, εἰς τὸν χῶρον τῆς δρθιδόξου Ἀνατολῆς, μᾶς δίδει 150 ἐπωνύμως γνωσθέντας νεομάρτυρας καὶ πλῆθος ἀνωνύμων καὶ ἀφανῶν, οἱ δόποιοι ἐμαρτύρησαν, ἀφοῦ ἐθασανίσθησαν σκληρῶς ὑπὸ τῶν Τούρκων, διότι δὲν ἦθέλησαν νὰ ἀρνηθοῦν τὸν Χριστὸν καὶ νὰ δομολογήσουν ὡς προφήτην τὸν Μωάμεθ. Πῶς ἥταν δυνατὸν ν' ἀρνηθοῦν τὴν κεφαλήν των τὰ γνήσια αὐτὰ καὶ ζωντανὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας μας; Οἱ μάρτυρες αὐτοὶ ἀναγνωρίζονται ὡς τοπικοὶ ἄγιοι ὑπὸ τοῦ δρθιδόξου πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας μας. Οἱ θαρραλέοι λόγοι των ἐνώπιον τῶν δικαστῶν, δὲν ἔνθουσιασμός των καὶ ἡ σπουδὴ των πρὸς τὸ μαρτύριον, ἡ χαρά των, διότι μαρτυρούντες θὰ ἐνωθοῦν μὲ τὸν Θεὸν καὶ θὰ ἔλθουν πλήσιον τοῦ ἀρχιμάρτυρος Χριστοῦ, δὲν εἶναι τίποτε ὅλο πάρα μία ζωντανὴ μαρτυρία τῆς δυνάμεως τῆς Ἐκκλησίας διὰ νὰ περισώζῃ καὶ εἰς τὰς πλέον δυσκόλους καταστάσεις τὰ τέκνα της καὶ νὰ μεταλαμπαδεύῃ τὴν ἐν αὐτῇ διαφυλασσομένην πίστιν καὶ σωτηρίαν πρὸς τοὺς κύκλους τῶν ἀπίστων.

Ἄδιάψευστος ἀπόδειξις τῆς θέσεώς μας αὐτῆς, ὡς πρὸς τὴν ἀδιάλειπτον Ἱεραποστολικὴν ἔνέργειαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας, εἶναι ἡ ὑπαρξίς εἰς τὸ δρθιδόξον Ἀγιολόγιον νεομαρτύρων, οἱ δόποιοι ήσαν τούρκοι, ἔγιναν χριστιανοὶ καὶ ἐμαρτύρησαν διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἀληθινὴν πίστιν.

Τὴν 3ην Μαΐου 1682 ἀπηγχονίσθη εἰς τὸ Κεάτχανε Μπακέ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ ΑΧΜΕΔ ΚΑΛΦΑΣ. Ὁ μάρτυς αὐτὸς ἦτο μωαμεθανὸς τὸ θρήσκευμα καὶ ὑπηρέτει εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὡς γραφεὺς τοῦ ὀρχιλογιστοῦ «δεφτερδάρῃ». Εἰς τὴν οἰκίαν του εἶχεν ὡς ὑπηρέτριαν μίαν χριστιανήν, η δόποια κατήγετο ἐκ Ρωσίας. Ἡτο εὐσεβὴς ἡ χριστιανὴ αὐτὴ καὶ ὁ Ἀχμέδ τῆς ἐπέτρεπε νὰ πηγαίνῃ εἰς τοὺς χριστιανικοὺς ναοὺς καὶ νὰ τελῇ ἐλευθέρως τὰ θρησκευτικὰ καθήκοντά της. Ὄταν κάποτε ἐπέστρεψεν ἡ χριστιανὴ αὐτή, μετὰ τὴν λειτουργίαν, ἀπὸ τὸν ναόν, ὁ Ἀχμέδ ἡσθάνθη νὰ ἔξερχεται κάποια εὐώδια ἀπὸ τὸ στόμα της καὶ τὴν ἡρώτησε διὰ νὰ μάθῃ πόθεν προήρχετο ἡ εὐώδια αὐτῆς. Ἔκείνη τότε τοῦ ἀπήντησεν, ὅτι προέρχεται ἀπὸ τὸ ἀντίδωρον, τὸ δόποιον δίδει ὁ Ἱερεὺς εἰς τοὺς πιστούς μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν. Τὸ γεγονός αὐτὸν ὑπῆρξεν η ἀφορμὴ τῆς κλήσεως τοῦ Ἀχμέδ εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν.

Ποῖος ὑπῆρξεν ἀραιγεί τοῦ Ἱεραπόστολος εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτῆς, ἡ ἀγράμματος γραῦα ὑπηρέτρια, ἡ εὐώδια τοῦ ἀντίδωρου, ἡ Ἐκκλησία, ἡ παρέχουσα τὸ ἀντίδωρον εἰς ἀγιασμόν, ἡ ἡ θέλησις καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἡ καλούσα ἡμᾶς εἰς σωτηρίαν; Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς θείας αὐτῆς κλήσεως εἶναι διὰ τὸ Ἀχμέδ ἐθασπίσθη κρυψίων καὶ ἔγινε χριστιανός. Ἀργότερον εἰς ἐπίσημον συζήτησιν, ἡ δόποια διεξήχθη μεταξὺ πεπαιδευμένων μωαμεθανῶν, ὁ Ἀχμέδ ἵσχυρίσθη, μετὰ πίστεως, διὰ τὴν ἀληθινὴν θρησκείαν εἶναι η χριστιανικὴ καὶ ὀῷμολόγησε πλέον, διὰ εἶναι χριστιανός. Κατηγγέλθη τότε εἰς τὰς Τουρκικάς Ἀρχάς καὶ συνελήφθη διὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεώς του. Ἐφυλακίσθη καὶ ἐθασανίσθη διὰ νὰ ἀρνηθῇ τὸν Χριστόν, ἀλλὰ ἡ πίστις του ἦτο ἀμετάθετος καὶ σταθερά. Καρπός τῆς πίστεώς του ἦτο ἡ ἀγάπη, ἀγάπη μετ' αὐταπαρήσεως, ἀγάπη μέχρι θυσίας. Ἡθέλησεν διὰ τὸν ἀπηρνήθη τὸν σταύρον του, ἀφοῦ ἀπηρνήθη τὸν ἔσωτόν του καὶ ἡκολούθησε τὸν ὀρχιμάρτυρα Χριστὸν εἰς τὴν Ἱεραποστολικὴν πορείαν τῆς σωτηρίας τῶν ἀμαρτωλῶν ἀνθρώπων. Ἔκόσμισε διὰ τοῦ παραδείγματός του καὶ τοῦ μαρτυρίου του, ὡς μαργαρίτης, τὸ μαρτυρικὸν διάδημα τῆς Ἐκκλησίας μας, ἡ δόποια ἐορτάζει τὴν μνήμην του τὴν 3ην Μαΐου.

Πάντων μεγίστη πίστις Ἰησοῦ πέλει,
"Ἀχμεδ θοήσας πάμμεγα στέφος δέχῃ.

Τὸ μαρτύριον τοῦ ἔξι Ἀγαρηνῶν Ἀγίου Ἀχμέδ Κάλφα συνέγραψεν διὰ τὸν Καρυοφύλλης. Ἰστορικαὶ δὲ μαρτυρίαται περὶ αὐτοῦ ἀναφέρονται εἰς χειρόγραφον τῆς ἔν Καλάμαις Ἰ. Μονῆς Δημιόθης, εἰς ἐργασίας περὶ Νεομαρτύρων τοῦ Delehaye, τοῦ Salaville, εἰς ἐπιστολιμάκιν διατριβὴν τοῦ Εὐγενίου Βουλγάρεως, εἰς τὸν Συναξαριστὴν Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου κ. ἀ.

(Συνεχίζεται)

I. M. ΠΕΡΑΝΤΩΝΗΣ
Θεολόγος